

# Stockholms stads industriverksstyrelse.

## Industriverksstyrelsen.

*Torsgatan 22, Va.; t. 2230 60. Styrelsen sammanträder minst en gång varje månad.*

Vid den kommunala omorganisationen år 1920 sammanfördes förvaltningen av Stockholms gas-, elektricitets- och vattenledningsverk under en gemensam styrelse, benämnd styrelsen över Stockholms stads industriella verk, numera *Stockholms stads industriverksstyrelse*. Denna trädde i verksamhet den 10 april 1920.

Industriverksstyrelsen har till uppgift att handhåva förvaltningen av stadens gas- och vattenverk, elektricitetsverk ävensom vattenfall, andra fastigheter och anläggningar, som av staden för dessa verk användas eller förvärfvas, jämte för hithörande ändamål utförda ledningar och andra anläggningar. På styrelsen ankommer att antaga och entlediga entreprenörer för gas-, vatten- och elektriska ledningar samt avloppsledningar, efter de närmare bestämmelser, som av stadsfullmäktiges meddelas. Styrelsen har dessutom att ombesörja de övriga angelägenheter, vilkas vård av stadskollegiet åt styrelsen överlämnas.

Det åligger styrelsen att inom sitt förvaltningsområde lämna stadsfullmäktige, stadskollegiet, vederbörande borgarråd, stadskansliet och stadens nämnder det biträde, som av dem äskas.

Stadsfullmäktiges prövning underställas de styrelsens beslut, som angå taxa och reglemente för begagnande av gas, elektricitet och vatten från de kommunala verken, grunder för bestämmande av priset för den allmänna gatubelysningen, där ej överenskommelse härom kan komma till stånd med vederbörande nämnd, samt gasens värmevärde. Under industriverksstyrelsens lyda gas- och vattenverket samt elektricitetsverket. Chefskapet av vardera av dessa båda verk utövas av en direktör.

Industriverksstyrelsen består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, sex andra ledamöter, vilka jämte sex suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två kalenderår. Styrelsen utser årligen inom sig en vice ordförande. Vid styrelsens sammanträden äga direktörerna för gas- och vattenverket samt elektricitetsverket, var för sitt förvaltningsområde, närvara och deltaga i överläggningarna med rätt att därvid framställa förslag och få sina meningar antecknade till protokollet.

Stadsfullmäktiges senaste val av ledamöter och suppleanter i styrelsen ägde rum den 20 december 1954 och 12 december 1955.

*Instruktion m. m.* Instruktion för Stockholms stads industriverksstyrelse, fastställd av ÖA

20 nov. 1940, med ändr. (Kf 1940: nr 64, 1950: nr 7, 1953: nr 34). Arbetsordning 27 mars 1931 för styrelsen jämte instruktion för direktören och [överingenjörerna vid gas- och elektricitetsverken, direktören för vattenledningsverket] samt styrelsens sekreterare, med ändr. 23 mars 1942.

*Stat år 1956.* Utgifter: driftbudgeten 197,775,000 kr. (därav engångs 40,000 kr.), dessutom förlägsmedel 61,350,000 kr., kapitalbudgeten 250,000 kr., lånemedel, i linjen 73,630,000 kr., inom linjen 2,460,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 233,376,000 kr., kapitalbudgeten 250,000 kr.

## Industriverksstyrelsens ledamöter.

### Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

**Agrenius, G. B.**, borgarråd, stadsfullm.; t. 540500 (växel); träffas i stadshuset alla vardagar efter överenskommelse.

### Vice ordförande.

\***Lundström, P. J.**, faktor.

### Övriga ledamöter.

**Eriksson, A.**, f. d. ombudsman.

**Fredlund, K. G. G.**, direktör.

**Malm, A. B.**, direktör, stadsfullm.

\***Norén, E. H.**, kamrerare.

\***Sundström, E. T.**, sekreterare, stadsfullm.

### Suppleanter<sup>1)</sup>.

**Jonson, E. G. D.**, ombudsman.

\***Karlson, Tore E.**, skyddsombudsman, stadsfullm.

**Odwallius, N. A.**, disponent.

\***Pettersson, K. V.**, ingenjör.

**Rosenberg, S. F.**, handelsträdgårdsmästare, stadsfullm.

\***Åkerman, O. M. J.**, civilingenjör.

<sup>1)</sup> Enligt styrelsens beslut skola vid förfall i första hand inträda: för ordföranden suppleanterna hrr Åkerman, Rosenberg och Odwallius; i nu nämnd ordning, för vice ordföranden samt ledamöterna hrr Eriksson och Sundström, suppleanterna hrr Jonson, Pettersson och Karlson i nu nämnd ordning samt för ledamöterna hrr Fredlund, Norén och Malm suppleanterna hrr Rosenberg, Odwallius och Åkerman i nu nämnd ordning. I sista hand bestämmes ordningen för suppleanternas tjänstgöring efter deras tjänstetid i styrelsen, men vid lika tjänstetid efter ålder såsom stadsfullmäktig eller efter levnadsålder.



## *Sekreterare.*

**Spångberg, L. O.**, stadsadvokat (se sid. 123).

### **Industriverksstyrelsens delegerade.**

Delegerade av styrelsen, bestående av ordföranden, vice ordföranden samt en ledamot jämte suppleanter för dem, äga att mellan styrelsens sammanträden tillsammans med direktören för respektive verk, och under förutsättning att meningsskiljaktighet ej råder, fatta beslut i frågor av mindre räckvidd eller av särskilt brådskande natur, med skyldighet för delegerade att vid styrelsens närmast infallande sammanträde anmäla sålunda fattade beslut.

**Agrenius, G. B.**, ordf.; **Fredlund, K. G. G.**; **Lundström, P. J.**, vice ordf.

**Suppleanter**<sup>1)</sup>: **Eriksson, A.**; **Malm, A. B.**; **Norén, E. H.**; **Sundström, E. T.**; **Åkerman, O. M. J.**

### **Revisorer.**

Stadsfullmäktige utse årligen i december tre revisorer jämte två suppleanter för granskning av industriverksstyrelsens räkenskaper och förvaltning under nästföljande år.

**Bohman, A. W.**, redogörare.

**Gustavsson, K. G.**, tjänsteman, ordf.

**Olsson, R. C.**, sekreterare.

### *Suppleanter:*

**Hjelmström, G.-A.**, socionom.

**Lindström, T. A.**, ombudsman.

### **Industriverksstyrelsens expedition.**

*Torsgatan 22, Va.; t. 22 30 60 (växel); expeditionstid: 8,30—16,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—13,30).*

Expeditionen förestås av sekreteraren, vilken bl. a. åligger att föra protokoll vid styrelsens och dess delegerades sammanträden.

Av de å stadskansliets stat upptagna stadsadvokaterna tjänstgör en hos industriverksstyrelsen såsom dess ombudsman. Styrelsen har ått denne uppdragit att jämväl vara styrelsens sekreterare.

### *Sekreterare och ombudsman.*

**Spångberg, L. O.**, stadsadvokat (se sid. 123 och ovan); mottagningstid: 10—11; t. 22 30 60 eller 23 65 40.

### *Sekreterare (31).*

**Tholsson, C.-R.**; t. 22 30 60.

<sup>1)</sup> Enligt styrelsens beslut skola vid förfall i första hand inträda: för ordföranden suppleanten hr Åkerman, för vice ordföranden suppleanterna hr Sundström och Eriksson samt för ledamoten hr Fredlund suppleanterna hr Norén och Malm.

## *Förste kontorsskrivare (16).*

**Andersson, Margit E.**; t. 22 30 60.

### *Ett kanslibiträde.*

## **Gas- och vattenverket.**

*Torsgatan 22-30, Va.; telefoner, se nedan.*

Stadsfullmäktige godkände den 29 juni 1953 i princip en samordning av gasverket och vattenledningsverket till ett gemensamt verk, benämnt *Stockholms gas- och vattenverk* (Utl. 1953: nr 258).

Stadsfullmäktiges beslut innebar i huvudsak, att verken ställdes under ledning av en gemensam direktör. Vidare fastställdes organisation för det nya verkets avdelningar för gasproduktion och för vattenproduktion.

Samordningen av de båda verken påbörjades den 1 november 1953.

Stadsfullmäktige godkände den 20 juni 1955 ett av industriverksstyrelsen framlagt förslag till omorganisation av gas- och vattenverkets ekonomiska avdelning med de ändringar, som lönenämnden förordat (Utl. 1955: nr 193). Förslaget innebär, att ekonomiska avdelningen organiseras på en kansli- och personalbyrå, en redovisningsbyrå, en egendomsbyrå — för vilka detaljorganisation har fastställts av stadsfullmäktige — samt en byrå för koks försäljning och en inköps- och förrädsbyrå, för vilka två byråer organisationsförslag äro under utarbetande. Fråga om distributionsavdelningarnas organisation kommer att upptagas till prövning under år 1956.

### **Gasverket.**

Den första förordningen om allmän gatulyshållning i Stockholm utfärdades år 1749. Enligt denna ålåg lyshållningsskyldigheten husägarna. På 1820-talet väcktes det första förslaget om anläggande av gasverk i huvudstaden, men förslaget strandade på husägarnas oenighet.

Först år 1846 enades de olika församlingarnas husägare om lämpligheten av att göra gatubelysningen till en för hela staden gemensam angelägenhet. Något formligt beslut därom fattades likväl icke förrän den 9 oktober 1850, då beslutanderätten hade övergått till sockenstämmanämnden. Denna beslöt samtidigt, att gasbelysning skulle införas i huvudstaden. Belysningen överlät staden på vissa koncessionsvillkor tills vidare på det år 1852 bildade gaslysningsaktiebolaget, som år 1853 anlade det första gasverket i Stockholm, *Klara gasverket*. Den 18 december 1853 tändes gasen första gången i Stockholm. I januari året därpå var gasbelysningen införd i Klara, Jakobs och Storkyrkans församlingar. Det dröjde därefter till hösten 1860, innan gasbelysningen utsträcktes till stadens övriga församlingar. Tio år därefter hade en utvidgning av gasverket blivit en nödvändig-



het. Stockholms stad hade bland de nämnda koncessionsvillkoren förbehållit sig rätt att efter trettio års förlopp inlösa gasverket, och stadsfullmäktige beslöt nu att begagna denna rätt. Vid koncessionstidens utgång den 1 juni 1884 övergick till följd härav gasverket i stadens ägo, och gastillverkningen började med sagda dag att drivas för stadens räkning. Genom utvigningsarbeten, som i det närmaste voro färdiga hösten 1885, ökades det inlösta gasverket (Klaragasverket) till dubbla storleken. När tidpunkten för gasverkets ytterligare utvidgning var inne, beslöt att anlägga ett nytt gasverk. Plats för det nya gasverket erhöles i dåvarande Hjorthagen inom Norra Djurgården med strand vid Lilla Värtan, varjämte besittningsrätten till lägenheterna Mariedal och Ropsten förvärfvades för vinnande av ökat strandutrymme. Planen till det nya verket, V ä r t a g a s v e r k e t, uppgjordes med hänsyn till såväl Klaragasverkets framtida nedläggande som behovet av utvidgning under de närmaste 20 å 25 åren. Byggnadsarbetena togo sin början 1890 och fortgingo till hösten 1893, då anläggningen började tagas i användning och för första gången tillförde staden gas. På hösten 1919 inställdes driften vid Klaragasverket, och verket nedlades definitivt hösten 1922.

Värtagasverket har sedermera avsevärt utvidgats och moderniserats och utgör numera en kemisk-teknisk industri av betydande mått. Utöver gas och koks utvinnes vid tillverkningen ett flertal biprodukter av nationalekonomisk betydelse. Gasen tillverkas numera uteslutande i kammarugnar. Stadsfullmäktige beviljade den 21 juni 1948 ett anslag av 18,570,000 kr. för anläggande av ett nytt kammarugnsystem varigenom antalet kammare kommer att ökas med 57 till sammanlagt 145. Anläggningen har helt tagits i drift under år 1954. Den nominella kapaciteten motsvarar avgasning av 1,800 ton stenkolk per dygn. För ugnarnas underledning användes dels generatorgas, som framställles i en särskild centralgeneratoranläggning med 10 st. gasgeneratorer, och dels i vissa fall kolgas från kammarugnarna. Den erhållna koksen sorteras och utlämnas medelst 3 st. koks sorteringsverk och en större koksicka. Som reserv för gastillverkningen finnes ett vattengasverk med 4 st. vattengasgeneratorer, vardera med en maximal kapacitet av 50,000 kbm karburerad eller 35,000 kbm okarburerad vattengas per dygn. Fyra gasklockor med en sammanlagd volym av 389,000 kbm äro i bruk, alla belägna vid Värtagasverket. För gasens distribution fanns tidigare två pumpstationer för högttryck med tillhörande 51 st. regulatorstationer, vilka huvudsakligen förse stadens ytterområden och övriga förorter med gas samt en pumpstation för medeltryck med tillhörande 9 st. regulatorstationer för de centrala stadsdelarna. De båda förstnämnda pumpstationerna ha nedlagts, sedan en högttryckspumpcentral under år 1953 tagits i drift vid Värtagasverket.

För belysande av omfattningen av gasverkets nuvarande verksamhet må följande data nämnas, avseende år 1955: antal gasabonnenter 259,000 st., försäld gas c:a 145 milj. m<sup>3</sup>, tillverkad koks utöver ugnsränsle 323,000 ton och huvudrörnätets längd 897 km.

Den offentliga gatubelysningen med gas upphörde under år 1941, då de sista gaslyktorna ersattes med elbelysning. Gasen användes numera helt för värmeändamål. Den första specialtaxan för kokgas infördes redan år 1885. Först efter första världskriget, på 1920-talet, började gaspisar bli standard i hushållen. För närvarande finnas, förutom gaskök i äldre fastigheter, över 215,000 st. gasspisar inkopplade. Parallellt härmed har en stark utveckling av gasförbrukningen inom hantverk, industri och restaurangkök ägt rum. Cirka 4,200 anläggningar för bostadsuppvärmning med gas har utförts under de senaste tio åren. Efterfrågan på gas för uppvärmning av småstugor och villor är alltjämt stor. Ungefär 60 procent av den distribuerade gasen förbrukas inom hushållen och c:a 40 procent för industriellt ändamål.

Som ovan nämnts, utvinnas vid gasens rening ett flertal betydelsefulla biprodukter. Vid fabrikationen framställda tjärprodukter uppgå numera till c:a 16,000 ton per år. Tillverkningen av ammoniumsulfat uppgår till c:a 3,000 ton per år. Tjärprodukter uppgå till c:a 16,000 ton och olika bensolprodukter slutligen till mera än 3,000 ton per år, huvudsakligen renbensol, rentoluol och renxylol.

I enlighet med stadsfullmäktiges beslut den 19 december 1949, fastställt av överståthållarämbetet den 20 januari 1950, nedlades det för gas- och elektricitetsverken tidigare gemensamma direktörskontoret från och med år 1950. Chefskapet över gasverket och elektricitetsverket utövades därefter av en direktör för vardera verket. Stadsfullmäktige beslöt den 29 juni 1953 att i princip godkänna en samordning av gas- och vattenledningsverken till ett gemensamt verk, benämnt gas- och vattenverket (Utl. 1953: nr 258).

Stadsfullmäktige hava den 17 oktober 1955 godkänt ett mellan industriverksstyrelsen och Aktiebolaget Fannyuddes den 29 augusti 1955 ingånget preliminärt avtal om förvärfv av aktierna i Hölkens Koks & Kol Aktiebolag jämte tilläggsavtal av den 15 september 1955 (Utl. 1955: nr 306), se sid. 539.

*Reglemente m. m.* Reglemente för Stockholms [gasverk och] elverk, antaget av SF 20 mars 1944, med ändr. (Kf 1944: nr 14, 1948: nr 18). Taxa för gas levererad från Stockholms gas- och vattenverk, antagen av SF 21 nov. 1955 (Kf 1955: nr 51). Från den 1 jan. 1956 utgör den vanligaste taxan inom Stockholm, avsedd för en årsförbrukning av 1—1,125 kbm, 22 öre per kbm jämte en fast avgift av 15 kr. per år. För större förbrukare gälla specialtaxor.

*Stat år 1956.* Utgifter: driftbudgeten 76,758,000 kr., dessutom förlagsmedel 20,000,000



kr., kapitalbudgeten, lånemedel i linjen 6,025,000 kr., inom linjen 1,510,000 kr.; inkomster: 75,740,000 kr.

### Vattenverket.

Under tiden före vattenverkets tillkomst voro de Stockholms innevånare, som icke ägde tillgång till enskilda brunnar, för sitt behov av vatten hänvisade — förutom till vattendragen — till vissa allmänna brunnar, som anlades och underhölls på stadens bekostnad.

Den 6 december 1855 beslöt Stockholms sockenstämmonämnd att vid Skanstull anlägga ett allmänt vattenverk med tillhörande ledningar för filtrerat vatten. Denna anläggning, som togs i bruk år 1861, hämtade sitt vatten ur Årstaviken. Åren 1882—84 utvidgades detta verk med ett nytt, beläget intill det gamla å den härför inköpta egendomen Eriksdal. Den 19 december 1899 och 7 maj 1900 beslöt stadsfullmäktige att vid Norsborg i Botkyrka socken, mellan Bornsjön och Mälaren, anlägga ett nytt vattenverk med tillhörande rörledning till staden och reservoar å ett berg, söder om sjön Trekanten utanför Hornstull. Norsborgsverket, som invigdes den 4 oktober 1904, har sedermera avsevärt utvidgats. Den senaste utbyggnaden var färdigställd under år 1953. Den gamla anläggningen vid Årstaviken nedlades år 1923. De till denna hörande filterbassängerna användas numera i viss utsträckning som friluftsbad.

För att jämte Norsborgsverket tillgodose stadens växande vattenbehov har i enlighet med stadsfullmäktiges beslut den 16 juni 1930 anlagts ett vattenverk å Lovön invid Mörbyfjärden. Detta verk, Lovöverket, som invigdes den 20 maj 1933, utvidgades åren 1937—1938. Den sammanlagda produktionskapaciteten för båda verken utgör f. n. normalt omkring 375,000 kbm per dygn. Stadsfullmäktige beslöt den 18 februari 1952 en utvidgning av Lovöverket, varigenom de båda verkens sammanlagda kapacitet omkring 1956 kan beräknas till c:a 420,000 kbm per dygn. Stadsfullmäktige hava den 11 oktober 1954 anvisat industriverksstyrelsen ytterligare anslag för viss utbyggnad av Lovöverket.

Vid Norsborgsverket tages råvattnet dels från Mälaren (c:a 90 procent) och dels från Bornsjön (c:a 10 procent). Vid Lovöverket tages vattnet uteslutande från Mälaren.

Mälärvattnet genomgår vid båda verken först en kemisk rening genom fällning med aluminiumsulfat jämte snabbfiltrering och därefter en biologisk rening genom långsamfiltrering. Bornsjövattnet renas endast biologiskt genom långsamfiltrering. Dessutom kalkas och kloreras allt vatten.

Inom stadens område finnas förutom vattenreservoaren vid sjön Trekanten ytterligare fyra större sådana, nämligen i Vanadislund, vid

Ugglevikskällan samt vid Kampementsbacken och i Tallkrogen med en sammanlagd effektiv reservoarvolym om c:a 80,000 kbm. Reservoaren vid Kampementsbacken ligger c:a 28 m lägre än övriga reservoarer, varför den försätts med ett pumpverk, som trycker vattnet från reservoaren in i rörnätet under tömningsperioderna. Pumpverket manövreras normalt från Norsborgsverket. För vattentryckets höjande inom vissa högt belägna stadsområden finnes ett vattentorn med pumpverk vid Mosebacketorg samt dessutom 25 å 30 helautomatiska högzonspumpverk.

Huvudtillförselledningarna från vattenverken till staden samt distributionsnätet inom stadsområdet utgöras vid 1956 års ingång av 1,300 km rör av olika dimensioner med en största diameter av 1,2 meter. Utanför Stockholms jurisdiktionsgräns levererar verket vatten bland annat till delar av Solna samt till Lidingö, Nacka och Huddinge.

Administrationsbyggnaden vid Torsgatan togs i bruk år 1906.

Vattenverket, som till en början sorterade under en av sockenstämmonämnden utsedd »direktion för vattenledningens anläggande och förvaltning», överflyttades år 1864 till den detta år bildade drätselnämnden, där det sedermera ställdes under dåvarande byggnadskontoret. I samband med den kommunala omorganisationens genomförande år 1920 blev vattenledningsverket utbrutet ur byggnadskontoret och förlagt under den nyinrättade industriverksstyrelsen. Som tidigare (sid. 221) anförts, hava stadsfullmäktige den 29 juni 1953 beslutat, att gasverket och vattenledningsverket skola sammanläggas till ett verk, benämnt Stockholms gas- och vattenverk. Samordningen, som påbörjades den 1 november 1953, beräknas vara i huvudsak genomförd under år 1956.

Under vattenverkets förvaltning stå även de lantegendomar, som av staden inköpts för anläggningen av Norsborgsverket och för kontrollen av vattentillflödena till Bornsjön.

*Reglemente m. m.* Reglemente för Stockholms [vattenledningsverk], fastställt av ÖÅ 16 juli 1925 (Kf 1925: nr 14), med ändr. Taxa för vatten, levererat inom Stockholm av Stockholms gas- och vattenverk, antagen av SF 21 nov. 1955 (Kf 1955: nr 50). Enligt denna taxa utlämnas vatten endast genom vattenmätare. Fr. o. m. den 1 jan. 1956 gäller ett grundpris av 26 öre per kbm samt fasta avgifter och fallande grundpris för större förbrukare.

*Stat år 1956.* Utgifter: driftbudgeten 19,785,000 kr. (därav engångs 40,000 kr.), dessutom förlagsmedel 6,350,000 kr.; kapitalbudgeten 250,000 kr., lånemedel, i linjen 13,150,000 kr., inom linjen 950,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 25,855,000 kr., kapitalbudgeten 250,000 kr.



**Gas- och vattenverket.**

*Torsgatan 22-30, Va., expeditionstid: 8,30—16,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—13,30). Gasverket: t. 22 30 60 (växel). Vattenverket: t. 34 03 60 (växel). Gasverkets koks försäljning: t. 34 06 20 (även växel 22 30 60). Värtagasverket: t. 23 30 90 (växel). Norsborgsverket: Norsborg; t. 0753 + 281 00, 281 01, 281 02, 281 03. Lovöverket: Drottningholm; t. 99 01 80, 99 01 81 och 99 04 45.*

**Direktör (B 22).**

Nilsson, B. M. (förordn. t. o. m. 31/10 1959); t. 22 30 60 och 34 03 60; mottagningstid: 14—15.

**Ekonomiavdelningen.****Avdelningsdirektör (B 17).**

Blomquist, C.-E. O.; t. 22 30 60.

**Kansli- och personalbyrån.**

T. 22 30 60.

**Sekreterare (31).**

Jacobsson, E. H.

**Kansliet.**

(Under omorganisation.)

**Förste kammarsskrivare (23).**

Forssell, K. G., registrator.

**Kammarsskrivare (21).**

Lundberg, N. S.

**Kontorsassistenter (18).**

Tangberg, f. Eriksson, I. K. Frideborg; en vakant, *tf.* Hladisch, f. Ferlin, Ruth D. M.

**Förste kontorsskrivare (16).**

Söderberg, H. E. (Norah); en vakant, *tf.* Åkerblom, Britta V.

En kontorsskrivare, fyra kanslibiträden, två kontorsbiträden, sex telefonister.

**Personalkontoret och lönesektionerna.**

(Under omorganisation.)

**Förste kammarsskrivare (23).**

Hultström, F. G.

**Personalkonsulent (22).**

Eriksson, S. A.

**Kammarsskrivare (21).**

Ericson, H. M.; Stenfalk, A. G.; Söderman, N. T.; Bergström, K. O. L.; Bodin, Ingrid H. S.; Sundberg, M. C. (Greta).

**Kontorsassistenter (18).**

Nilsson, N. G.; Wall, S. Y.; Nyström, f. Svensson, E. Märta A., tj., *tf.* Moberg, K. E. F.

En kontorsskrivare, två kanslibiträden, nio kontorsbiträden.

**Vaktmästarecentralen.****Förste vaktmästare (13).**

Johansson, K. G. L.

En förste expeditionsvakt, en expeditionsvakt, tio expeditionsvaktsbiträden.

**Redovisningsbyrån.**

T. 22 30 60.

**Intendent (33).**

Fritzell, E.

**Kassakontoret.**

(Under omorganisation.)

**Kassör (24).**

Nord, I. Ch. W., tj.

**Förste kontorsskrivare (16).**

Nilsson, Dagmar A. E.

**Bokföringskontoret och debiteringskontoret.**

(Under omorganisation.)

**Kamrerare (26)**

Enblom, K. J. E.; Idholm, K. G.; en vakant, *tf.* von Schoultz, G. A. A.

**Förste kammarsskrivare (23).**

Billhart, F. O.; Andrén, G. B.; Schalin, M. H.

**Kammarsskrivare (21).**

Lind, C. O.

Tre kanslibiträden, fyra kontorsbiträden

**Byrån för koks försäljning.**

*Torsgatan 22, Va.; t. 34 06 20 (växel) även 22 30 60 (växel).*

**Chef (23,748 kr.).**

Stenström, U. S.

**Förste kammarsskrivare (23).**

Vakant, *tf.* Håkansson, G. H., tj., *tf.* Sabel, G. E.



*Kammarsskrivare* (21).

Håkansson, G. H., tjl. (se sid. 223), *tf.* Holm, C. E. A.; Sabel, G. E., tjl. (se sid. 223), *tf.* Eriksson, E.-A.; Mesterton, C. J.

*Eldningskonsulenter* (21).

Eriksson, N. S.; Haglund, J. G. B.

*Kontorsassistenter* (18).

Holm, C. E. A., tjl. (se ovan), *tf.* Hedin, E. E. H.; Ericsson, E.-A., tjl. (se ovan).

*Förste kontorsskrivare* (16).

Eriksson, N. E.

*Förste kontorsskrivare* (12,816 kr.).

Parmström, K.-E. H.

En kontorsskrivare, ett kanslibiträde.

*Egendomsbyrån.*

T. 34 03 60.

*Intendent* (33).

Alinder, E. G.

*Bornsjöegendomarna.*

*Stadsjägmästare* (33)

(gemensam med fastighetskontoret, se sid. 160).

Olin, C. G.; mottagningstid: tisdagar 10—12.

Två skogvaktare samt (vid 1956 års början) 13 skogsarbetare.

*Stadsagronom* (30)

(gemensam med fastighetskontoret, se sid. 160).

Carlowitz, V.; mottagningstid: tisdagar 9—12.

*Kontoret för debitering av vattenavgifter.*

(Under omorganisation.)

T. 34 03 60.

*Intendent* (33).

Alinder, E. G. (se ovan).

*Kontorsassistenter* (18).

Alvandal, f. Wickstrand, Dagmar S. H.; en vakant, *tf.* Dubois, f. Wahlberg, Greta.

*Förste kontorsskrivare* (16).

Dubois, f. Wahlberg, Greta, tjl. (se ovan), *tf.* Liedberg, f. Pettersson, Elsa A. M.; Björkman, f. Bruneau, Marguerite.

Två kontorsskrivare, fem kanslibiträden, sju kontorsbiträden, tretton avläsare, två citografoperatriser, ett expeditiöns-vaktsbiträde.

*Avdelningen för gasproduktion.*

Värtagasverket,  
t. 23 30 90 (växel).

*Överingenjör* (B 18).

Dahlbeck, S. W. (förordn. t. o. m. <sup>31</sup>/12 1959).

*Driften.*

*Förste byråingenjör* (35).

Hansson, B.

*Gastillverkningsavdelningen.*

*Driftsingenjör* (33).

Jeanson, K. B. H.

*Underingenjör* (23).

Rudberg, K. A. K.

*Förste verkmästare* (21).

Nilsson, H.; Johansson, B.; Ström, K. G.; Nilsson, N. A.; Leiby, G. K. G.

*Ångkraftavdelningen.*

*Ingenjör* (31).

Waldenström, S. E.

*Öververkmästare* (22).

Wallin, K.-H. J.

*Biproduktsavdelningen.*

*Ingenjör* (31).

Strömberg, B. W.

*Öververkmästare* (22).

Vakant, *tf.* Larsson, S. Å. G.

*Förste verkmästare* (21).

Behlander, S. R., tjl. (se sid. 225), *tf.* Lundin, F. E.

*Kol-, koks- och transportavdelningen.*

*Ingenjör* (31).

Dahlberg, K. E. A.

*Underingenjör* (23).

Österholm, N. E.

*Förste verkmästare* (21).

Broström, P. A. B.; Widlund, S. T. H.

*Arbetarskydd och verkskydd m. m.*

*Biträdande ingenjör* (25).

Borger, S. G. (säkerhetsingenjör).



**Kansliexpeditionen**

(registratur, korrespondens, kassa, telefonväxel).

**Kontorsassistent (18).**

Danielson, N. Eva J.

En kontorsskrivare, två kanslibiträden, ett kontorsbiträde, en telefonist, en expeditionsvakt.

**Inköp och förråd.****Förrådsförvaltare (26).**Vakant, *tf.* Lönnervall, K. I. A.**Förste kammarsskrivare (23).**

Vakant.

**Kammarsskrivare (21).**

Lönnervall, K. I. A., tjl. (se ovan).

**Kontorsassistenter (18).**Carlson, J. E., tjl. (se sid. 227); Jonsson, P. G.; Park, P.-A.; Staaf, H. K.; Kobbé, H. W. A.; Stenulv, B. T. E., tjl.; en vakant, *tf.* Ottosson, R. S. V.**Förrådsmästare (19).**

Hydmark, G. S.

**Förste kontorsskrivare (16).**

Vakant.

Ett kanslibiträde, sex kontorsbiträden.

**Avdelning för planering och driftkontroll.****Förste ingenjör (B 13).**

Ljungqvist, B. A. J.

**Rit- och konstruktionskontor.****Byråingenjör (33).**

Stenudd, O. C. T.

**Ingenjör (28).**

Bjelving, C. M.

**Biträdande ingenjör (25).**

Dahlroth, J. A. (elektroingenjör).

**Underingenjör (23).**Vakant, *tf.* Norin, N. T.**Konstruktörer (21).**Sundberg, O. B. E., tjl., *tf.* Hedström, R.; Norin, N. T., tjl. (se ovan), *tf.* Karlsson, S. I.; Köhler, N. T.; Jarlstad, N. M.; två vakanta.**Ritare (19).**

Hedström, R., tjl. (se ovan); Karlsson, S. I., tjl. (se ovan).

**Driftbyrån.****Ingenjör (31).**

Johanson, E. L.

**Ingenjör (28).**

Vakant.

**Biträdande ingenjörer (25).**

Malmgren, O. Ch.; en vakant.

**Kammarsskrivare (21).**Sköld, E. E. E.<sup>1)</sup>; en vakant, *tf.* Behlander, S. R.**Kontorsassistent (18).**

Lind, J. I. F.

Tre kontorsbiträden.

**Laboratoriet.****Laboratorieföreståndare.**

Boklund, A. B. U. J. (33); Qvarfort, S. G. (31).

**Biträdande ingenjör (25).**

Karlsson, K. H. R.

**Underingenjör (23).**

Ohlsson, E. O. B.

**Förste kemister (21).**

Asplund, B. G. R.; Rehnberg, E. G.

**Kemister (19).**

Ekman, O. O. S.; Lindberg, Inga-Lisa; en vakant.

Tre förste laboratoriebiträden.

**Verkstadsavdelningen.****Ingenjör (31).**

Dagberg, K. A.

**Underingenjör (23).**Vakant, *tf.* Söderström, A. G. J.**Förste verkmästare (21).**Söderström, A. G. J., tjl. (se ovan), *tf.* Svedfors, S. A.; Lindholm, E. C.; Eriksson, K. R.**Tidskrivarecentralen.****Förste kontorsskrivare (16)**

(därjämte personligt lönetillägg 1,200 kr.).

Lindström, L. E.

En kontorsskrivare, ett kanslibiträde.

<sup>1)</sup> Åtjuturer avlöning enligt g 15.



Instrumentverkstad.

*Konstruktör* (21).

Larsson, S. Å. G. (se sid. 224), tjl., *tf.* Törnberg, J. R. E.

Nybyggnadsbyrå.

*Förste ingenjör* (B 13).

Hainer, N. G.

*Ingenjör* (28).

Gillberg, E. G. R.

*Kamrerare* (26).

Vakant.

*Biträdande ingenjör* (25).

En vakant, *tf.* Jakobsson, K.-A.

*Uderingenjörer* (23).

Larsson, K. E. W., tjl. (se sid. 166); en vakant.

En *kontrollant*, ett *kanslibitråde*.

Dessutom vid Värtagasverket: tjugufyra *verkmästare*, fem *maskinmästare*, nio *förste maskinister*, tre *maskinister*, en *gasförman*, tre *skiftlaboranter*, nio *förmän*, en *förrådsförman*, ett *verkmästarbiträde*, fyra *förrådsbiträden*, åtta *portvakter*, tillika *kontrollanter*, ett *tillfälligt expeditiionsvaksbiträde* samt (vid 1956 års början) 384 arbetare.

Gasrörnätet.

Tel. 22 30 60 (växel).

*Förste ingenjör* (B 13).

Wilner, H. A. S.

Rörnätssavdelningen.

*Ingenjör* (28)

(därjämte personligt lönetillägg 2,112 kr.).

Wahlgren, E. G. (rörnätssingenjör).

*Ingenjör* (28).

Edman, G. A.

*Uderingenjör* (23).

Lindström, G. H.

*Öververkmästare* (22).

Arvidsson, R. V.

*Förste verkmästare* (21).

Königsson, E. R.<sup>1)</sup>, tjl., *tf.* Rothsten, A. W.  
Nilsson, S. R.

<sup>1)</sup> Åtnjuter avlöning enligt g 15 såsom gasmästare.

Kartbyrån.

*Konstruktör* (21).

Vakant, *tf.* Arvör, K. R.

*Ritare* (19).

Vakant, *tf.* Öqvist, N. E.

En *ritare*, ett *första ritbiträde*, fyra *ritbiträden*.

Dessutom vid gasrörnätet: en *verkmästare*, sex *förmän*, en *kontorsskrivare* samt (vid 1956 års början) 64 arbetare.

Gasinstallationen.

Tel. 22 30 60 (växel).

*Förste ingenjör* (B 13).

Lilje, C.-G.

Byråavdelningen.

(konstruktionskontor, laboratorium, ackvisition och kundtjänst).

*Byråingenjör* (33).

Vakant.

*Ingenjör* (28).

Holmqvist, R. F. R.

*Biträdande ingenjörer* (25).

Hamberg, H. G. S.; två vakanta.

*Uderingenjör* (23).

Lindvall, J. V. F.

*Förste kemist* (21).

Sydow, E. L.

*Konstruktör* (21).

Sahlén, E. R.

*Ritare* (19).

En vakant, *tf.* Berg, S. G.; en vakant, *tf.* Härje, B. P.

Ett *första ritbiträde*.

Provkok.

Torsgatan 26, Va.

*Hemkonsulent* (21).

Engnes, f. Frisk, Margit M. L.

*Biträdande hemkonsulent* (19).

Cadenius, f. Almgren, B. Constance M.



## Norra utställningen.

*Kungsgatan 54, C.; t. 22 30 60 (växel); utställningen hålles öppen 8,30—18 (lördagar och dag före helgdag 8,30—17).*

*Utställningsföreståndare (23).*

Ceder, O. V.

Ett utställningsbiträde, ett kanslibiträde, ett kontorsbiträde.

## Södra utställningen.

*Blå Bodarna 4, Sö.; t. 22 30 60 (växel); utställningen hålles öppen 8,30—16,30.*

*Utställningsföreståndare (19).*

Sahlquist, C. W.

Ett kanslibiträde.

## Mätare- och kontrollavdelningen.

*Ingenjör (28).*

Vakant, *tf.* Levander, G. E.

*Biträdande ingenjör (25).*

Levander, G. E., *tjl.* (se ovan).

*Underingenjörer (23).*

Isaksson, N. J.; Halldin, T. B.

*Förste verkmästare (21).*

Gustafsson, A. E.

## Apparat- och verkstadsavdelningarna.

*Ingenjör (28)*

(därjämte personligt lönetillägg 2,112 kr.).

Larsson, K.

*Ingenjör (26).*

Tärnström, N. A.

*Öververkmästare (22).*

Mårtenson, K. H.; Eklund, S. S. E.

*Förste verkmästare (21).*

Löfqvist, V. I. H.

## Kamerala avdelningen

(med expedition för mätare- och apparatavdelningarna).

*Förste kammarsskrivare (23).*

Harlén, C. G.; Hultell, I. G. R.

*Kammarsskrivare (21).*

Weimer, H. D.

Två kontorsskrivare, tre kanslibiträden, åtta kontorsbiträden.

## Inköp och förråd

(för gasverkets avdelning vid Torsgatan).

*Förrådsförvaltare (26).*

Gillstedt, A. H.

*Förste kammarsskrivare (23).*

Bergschöld, F. E.

*Kammarsskrivare (21).*

Samuelsson, K. A. W.; Tidal, A. F., *tjl.* (se sid. 151), *tf.* Carlsson, J. E.

*Kontorsassistent (18).*

Gustafsson, L. G. B.

*Förrådsmästare (19).*

Sanden, O. L.

En kontorsskrivare, tre kontorsbiträden, två expeditionsvaktsbiträden.

Dessutom vid gasinstallationen: sju verkmästare, två förmän, en förrådsförmän, ett verkmästarbiträde, två förrådsbiträden, en bilförare, tre portvakter samt (vid 1956 års början) 116 arbetare.

## Avdelningen för vattenproduktion.

Tel. 34 03 60 (växel).

*Överingenjör (B 17).*

Lindquist, E. G. W. (förordn. t. o. m. <sup>81</sup>/s 1958).

## Driften.

*Driftsingenjör (33).*

Anderberg, S. M.

*Ingenjörer (28).*

Bergström, S. E., *tjl.* (se sid. 189); Flodberg, H. E.

*Biträdande ingenjör (25).*

Flodberg, H. E., *tjl.* (se ovan), *tf.* Eriksson, S. I.

*Biträdande ingenjör (19,740 kr.).*

Gauffin, B. S.

En förste kontorsskrivare, en kontorskrivare.

## Norsborgsverket.

Tel. 0753 + 281 00, 281 01, 281 02, 281 03.

*Förste maskinmästare (23).*

Larsson, G. S.

*Maskinmästare (21).*

Johansson, E. J. E.



*Förste verkmästare (21).*

Sandström, A. S.

Fyra maskinmästare, en förste maskinist, fyra driftsförmän, en förrådsförmän, en filtervakt, en bilförare samt (vid 1956 års början) 44 arbetare.

*Kammarsskrivare (21).*

Löfgren, K. A. E.

*Kontorsassistent (18).*

Vakant, *tf.* Törnquist, G. F.

En kontorist, ett kanslibiträde.

*Lovöverket.*

Tel. 99 01 80, 99 01 81, 99 04 45.

*Förste maskinmästare (23).*

Thomsson, K. W. K.

*Maskinmästare (21).*

Öhman, O. E.

*Kontorsassistent (18).*

Kjellberg, H. W.

Fyra maskinmästare, en förste maskinist, en kontorsskrivare samt (vid 1956 års början) 24 arbetare.

*Laboratoriet*

(vid Norsborgsverket och Lovöverket).

*Laboratorieföreståndare (31).*

Lundberg, B. E.

*Underingenjörer (23).*

Två vakanta.

*Förste kemist (21).*

Larén, L. U.

*Kemist (19).*

Tullström, E. A.

Fyra laboratoriebiträden.

*Nybyggnadsbyrån.*

*Förste ingenjör (B 13).*

Holmberg, K. G. E.

*Ingenjör (31).*

Hanson, H. G.

*Byggnadsingenjör (26).*

Vakant.

*Öververkmästare (22).*

Almstedt, G. B. E. (Lovöverket).

*Förste verkmästare (21).*

Johansson, N. G. H. (Norsborgsverket).

En förman, en förste kontorsskrivare samt (vid 1956 års början) 51 arbetare.

*Byrån för tekniska utredningar.*

*Förste ingenjör (B 13).*

Björklund, H.

*Ingenjörer.*

Borg, K. V. (31); Holm, B. (31); en vakant, *tf.* Laasby, A. M. (31); Laasby, A. M. (28), *tjl.* (se ovan), *tf.* Andersson, K. E.; Avander, E. S. T. (28); Andersson, K. E. (26), *tjl.* (se ovan).

*Biträdande ingenjörer (25).*

Berfeld, B. G.; Hedling, B. A. F.

*Underingenjör (23).*

Krantz, L. W.

*Konstruktör (21).*

Lemoine, A. H.

*Ritare (19).*

Vakant.

Ett första ritbiträde, två ritbiträden.

*Kartbyrån.*

*Konstruktör (21).*

Vakant, *tf.* Fägrell, K. E.

*Ritare (19).*

Fägrell, K. E., *tjl.* (se ovan), *tf.* Jarl, L.-O.

En ritare, ett första ritbiträde, fyra ritbiträden.

*Vattendistributionen.*

Tel. 34 03 60.

*Arbetschef (32)*

(därjämte tilläggsarvode 3,648 kr.).

Nordenstahl, N. G. E.

*Rörnätsavdelningen.*

*Rörnätsingenjörer.*

Norra distriktet.

*Driftsingenjör (32)*

(därjämte personligt lönetillägg 660 kr.).

Svensson, E. D.

Södra distriktet.

*Ingenjör (28)*

(därjämte personligt lönetillägg 2,772 kr.).

Granström, S. O.



## Nybyggnadssektionen.

*Ingenjör (31).*

Upperud, P. V.

*Biträdande ingenjör (25).*

Upperud, P. V., tjl. (se ovan).

*Öververkmästare (22).*En vakant, *tf.* Karlsson, J. E. H.; en vakant.*Förste verkmästare (21).*Karlsson, J. E. H., tjl. (se ovan), *tf.* Borg, G. A. H.; Fransson, K. A.; Svensson, K. E.; Andersson, A. W.; Sjöberg, N. M. J.; Liljekvist, J. G.; Ståhlbrand, H. E., tjl., *tf.* Johansson, T. G.

En verkmästare, en förman, tre mättningsförmän, tjugu distriktsförmän, ett verkmästarebiträde, tre mättningsbiträden, två bilförare, en kontorsskrivare samt (vid 1956 års början) 192 arbetare.

## Inspektionsavdelningen.

*Ingenjör (28).*

Alvendale, R. A.; mottagningstid 9—10 och 13—14.

*Biträdande ingenjör (25).*

Kjellstrand, G. H.; mottagningstid 9—10 och 13—14.

*Underingenjör (23).*

Käck, G. B., tjl. (se sid. 360).

*Underinspektör (21).*

Hultman, S. E.

Fyra tillsynsmän, en kontorsskrivare, tre kanslibiträden, två kontorsbiträden.

## Verkstadsavdelningen.

*Ingenjör (28).*

Ahlberg, K. J. W.

*Underingenjör (23).*Vakant, *tf.* Hult, P. E. A.*Förste verkmästare (21).*Gauffin, B. S., tjl. (se sid. 227), *tf.* Wicksell, N. I.; Runbäck, S. O.; Roth, E. V.; Hult, P. E. A., tjl. (se ovan), *tf.* Eriksson, H. V.

En verkmästare, två förmän, en förste kontorsskrivare, en kontorist, två kanslibiträden, ett kontorsbiträde, en portvakt (och städerska) samt (vid 1956 års början) 57 arbetare.

## Högzonerna.

*Maskinmästare (21).*

Åkerström, G. N.

Två förste maskinister samt (vid 1956 års början) 6 arbetare.

## Inköps- och förrådsbyrån.

*Intendent (28).*

Mannerdahl, K. G.

*Kammarsskrivare (21).*

Sandell, C. G.; Gehrenhult, M. H. V.; Eriksson, H.

*Förrådsmästare (19).*

Sundstedt, K. E.

*Kontorsassistenter (18).*

Söderquist, K. G. H.; Stenius, A. I.

*Förste kontorsskrivare (16).*Hörlin, J. G. V.; Lindroth, K. O.; Svensson, S. J.; en vakant, *tf.* Benneck, N. E.

Två förrådsförmän, en kontorsskrivare, tre kontorsbiträden, två expeditiionsvaksbiträden samt (vid 1956 års början) 19 arbetare.

## Elektricitetsverket.

Tulegatan 13 (postadress: Stockholm 19; postgirokontonummer 80 och 2803); t. 23 65 40; expeditionstid: 8,30—16,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—13,30); mottagningstid för direktör, chefsingenjör, överingenjör och avdelningschefer: 14—15 (lördagar och dag före helgdag 13—13,30).

Gasverksstyrelsen framlade år 1889 på grund av en motion inom stadsfullmäktige ett förslag om anläggning av ett elektricitetsverk på Norrmalm, utfört för matning av 10 000 lampor men med möjligheter till utvidgning för matning av maximalt 30 000 lampor. Förslaget godkändes av fullmäktige och den 1 september 1892 kunde Brunkebergverket, Regeringsgatan 38, officiellt tagas i drift. Verket var utrustat med 2 st. likströmsgeneratorer, vardera på 150 kW, drivna av ångmaskiner. Spänningen var 2 × 110 V, och antalet anslutna lampor var vid starten ca 1 000 st. Utvecklingen hämmades till en början av flera samverkande faktorer, men sedan verket fått större rörelsefrihet växte det snabbt, och anläggningarna omfattade 1899 5 st. aggregat på tillsammans 2 000 kW. Antalet anslutna lampor var vid denna tidpunkt 50 000. Ångmaskinerna funnos kvar till åren 1911—1912, men redan i samband med Värta-



verkets tillkomst hade motorgeneratorer, anslutna till elverkets 6 kV nät, installerats i stationen. Stationen nedlades år 1931 och ersattes med en ny, modern understation, byggd på en närliggande tomt.

Vid sekelskiftet hade elkraften så befäst sin ställning, att gasverksstyrelsen hemställde hos stadsfullmäktige, att ett ångkraftverk med därtill hörande understationer och ledningar skulle anläggas och vara så dimensionerat, att hela staden kunde förses med elektrisk belysning och kraft. Den 1 juni 1900 beslöt stadsfullmäktige, att verket skulle byggas vid Värtan och att samtidigt tre understationer — Tulestationen, Katarinastationen och Kronobergsstationen — skulle uppföras. Hösten 1903 stod Värtaverket någorlunda färdigt, och den 30 september samma år levererades första gången ström till Tulestationen. Värtaverkets ursprungliga maskinutrustning bestod av 2 st. ångmaskindrivna trefasgeneratorer, vardera om 1 500 kW. Periodtalet var 25 p/s och spänningen 6 kV. I understationerna omformades energin med hjälp av motorgeneratorer till  $2 \times 220$  V likström. Såväl Värtaverket som understationerna ha byggts om och utvidgats och nya understationer ha tillkommit undan för undan. Ångmaskinerna i Värtaverket ha utbytts mot ångturbiner med en maximal effekt av 100 000 kW, och periodtalet har ändrats till 50 p/s. Verket är för närvarande tämligen omodernt och tjänstgör mest som reserv- och spetsbelastningsverk.

Stockholms försörjning med elkraft är numera huvudsakligen baserad på vattenkraftverken i Dalarna och Norrland, där vattenfall och andelar i fall inköpts och utbyggts allteftersom efterfrågan på elektrisk energi ökats. Redan år 1905 inköptes ett flertal forsar i Dalälven för en blivande vattenkraftstation, och efter en del kompletteringsköp påbörjades byggandet av Untra verket år 1912. Den 23 december 1918 levererades första gången ström till Stockholm, och år 1921 avslutades första utbyggnaden, sedan 4 st. aggregat, vardera på 7 500 kW, inmonterats. År 1936 insattes ett femte aggregat på 10 000 kW. Periodtalet var ursprungligen 25 p/s och överföringsspänningen till Stockholm 100 kV.

För att utbygga den nedanför Untraverket belägna Lanforsen bildade år 1926 Stockholms stad tillsammans med Sandvikens Jernverks Aktiebolag Lanforsens Kraftaktiebolag, i vilket staden ingick som delägare med 2/3 och Sandvikens Jernverks Aktiebolag med 1/3 av aktiekapitalet. Kraftverket togs i drift år 1930, en andra utbyggnad avslutades år 1931 och en tredje år 1948. Stockholms andel i Lanforsverket är ca 25 000 kW.

Den 18 februari 1929 beslutade stadsfullmäktige att förvärva delägar rätt med 6/35 i de av Krångede Aktiebolag ägda Krångedefallen i Indalsälven. En första utbyggnad av kraftverket med två aggregat kunde tagas i drift år 1936, och efter ytterligare utbyggnader i flera etapper stod kraftverket fullt utbyggt med sex aggregat år 1947. Krångede Aktiebolag har inköpt ytterligare fallsträckor, och

kraftverk ha utbyggts vid Gammelänge och Mörsil i Indalsälven samt Storfinnforsen i Faxälven. Stadens andel i Krångede bolagets kraftstationer är sammanlagt 56,8 MW mätt vid transformatorstationen i Horndal.

År 1920 inköpte staden aktierna i Aktiebolaget Svarthålsforsen och förvärdade därigenom äganderätten till större delen av Svarthålsforsen i Indalsälven. Någon omedelbar utbyggnad av fallet kom dock icke till stånd, och först år 1948 beslöt stadsfullmäktige att i enlighet med ett av industriverksstyrelsen framlagt förslag utbygga Svarthålsforsen. Kraftverket har utbyggts för en fallhöjd av 14,5 m med tre aggregat, vardera på ca 20 000 kW, och togs i drift år 1954.

Aktiebolaget Svarthålsforsen förvärdade år 1938 majoritet i den till ca 64 meter uppgående fallhöjden i Järpströmmen, belägen mellan sjöarna Kallsjön och Liten i Indalsälvens norra källarm. År 1939 beslutade stadsfullmäktige att utbygga kraftverket, och år 1944 kunde två aggregat, vardera på 40 000 kW, tagas i drift. Ett tredje aggregat av samma storlek togs i drift år 1947.

Den 19 september 1955 hava stadsfullmäktige för sin del godkänt ett avtal mellan bolaget och Norges Vassdrags- og elektrisitetsvesen angående leverans av elektrisk kraft från Neaälven till staden. (Utl. 1955: nr 259.) Avtalet godkändes av norska stortinget den 6 december 1955.

I samband med byggandet av kraftverken vid Untra och Lanforsen byggdes kraftledningarna Untra—Stockholm och Lanforsen—Untra. Båda dessa linjer voro utförda för 100 kV. När Krångedeverket stod färdigt och det ankom på staden att överföra dess andel av kraften från transformatorstationen i Horndal till Stockholm, byggdes en 220 kV linje mellan Horndal och Skanstull med en avgrensningspunkt i Solvalla, där nedtransformering till 100 kV skedde för sträckan Solvalla—Värtan. I Skanstull byggdes en transformatorstation för nedtransformering till 30 kV, och denna anläggning togs i drift hösten 1939. I samband med utbyggnaden av Järpströmmen beviljade stadsfullmäktige år 1941 medel för byggandet av en 220 kV linje mellan kraftverket och Horndal. Sträckan Järpen—Krångede byggdes av Aktiebolaget Svarthålsforsen och resterande sträcka av Linjeaktiebolaget Krångede—Horndal. Arbetet avslutades under år 1944. Vid denna tidpunkt överfördes alltså kraften från de norrländska kraftverken på 220 kV linjer, som voro anslutna till det framväxande 220 kV stamlinjenätet, under det att kraften från verken i Dalälven överfördes på 100 kV linjer, som ej voro anslutna till detta nät. Det kunde påvisas, att avsevärda fördelar beträffande driftsäkerhet och utnyttjning av kraftverken kunde vinnas genom anslutning av verken i Dalälven till 220 kV nätet. Stadsfullmäktige beviljade också i november 1944 medel för byggandet av 220 kV linjer mellan Horndal—Untra, Untra—Värtan och Solvalla—Värtan jämte erforderliga transformatorer och ställverk. För att ytterligare öka driftsäkerheten och möjliggöra en smidig anslutning av nya



transformatorstationer (primärstationer) och linjer förenades samtidigt transformatorstationerna i Värtan, Skanstull och Solvalla med en 220 kV ringlinje. Sträckan Värtan—Skanstull måste dock av utrymmesskal ersättas med 100 kV kablar med tillhörande transformatorer. Linjen Lanforsen—Untra bibehölls som 100 kV linje. Arbetena voro i huvudsak avslutade år 1951. Den fortsatta kraftiga ökningen av belastningen och exploateringen av de nordvästra förorterna har medfört, att ytterligare en primärstation måste byggas och en ny 220 kV linje framdragas från vattenfallsstyrelsens station vid Överby till den nya stationen vid Beckomberga. År 1948 beviljade stadsfullmäktige medel för dessa arbeten, och år 1952 togs den första transformatorn i provisorisk drift. Arbetena vid Beckombergastationen leräknas vara avslutade år 1956. Stationen kommer att samarbeta med ett under byggnad varande kraftvärmeverk i södra Spånga (Spångaverket). Kraftverket kommer att utrustas med tre turbiner med en sammanlagd effekt av 75,000 kW och kommer att kunna svara för en värmedistribution av 150 miljoner kcal per timme. Verket beräknas kunna tagas i drift år 1958, men redan nu sker leverans av värme till de nybyggda områdena från provisoriska värmecentraler.

När ångkraftverket vid Värtan år 1903 togs i drift, skedde, som ovan nämnts, strömleveransen till understationerna och högspänningsabonnenterna med en spänning av 6 kV. I understationerna omformades spänningen med hjälp av motorgeneratorer till likström  $2 \times 220$  V, och detta distributionssystem användes till på 1920-talet. Genom den ökade belastningen hade då antalet kablar vuxit, så att de ej längre fingo plats i gatorna i stadens centrala delar. De utredningar, som gjordes, ledde till att stadsfullmäktige år 1928 beslutade införandet av ett nytt distributionsnät för 30 kV, och de flesta understationerna, som tidigare matats direkt från Värtaverket, försågs med transformatorer 30/6 kV för anslutning till det nya 30 kV nätet. Samtidigt fattades beslut om att distributionsspänningen för lågspänd energi successivt skulle ändras från 220 V likström till  $3 \times 220$  V växelström, vilket värde år 1942 ändrades till 380/220 V. Överkopplingen från likström till växelström påbörjades i ytterområdena, och likströmsdistributionen avvecklades först i Brännkyrka, Enskede och Bromma. Senare ha arbetena utsträckt även till de inre stadsdelarna och ha under senare åren forcerats för att hindra en ökning av likströmsbelastningen. Energileveransen för borgerliga behov bestod under år 1954 till 24,9 procent av likström  $2 \times 220$  V och till 75,1 procent av trefas växelström  $3 \times 220$  V och 380/220 V. För nedtransformeringen från 6 kV till lågspänd växelström funnos under året sammanlagt 608 transformatorstationer och -kiosker, var till komma 21 stolptransformatorer. Som ovan nämnts byggdes såväl Värtaverket som Untraverket ursprungligen för ett periodtal av 25 p/s. I samband med införandet av växelström för den lågspända distributionen beslutades också en övergång till 50 p/s.

Övergången skedde successivt, och alla nyanläggningar utfördes för det nya periodtalet. År 1950 ombyggdes den sista anläggningen — en industriabonnent — till 50 p/s.

Stadens spårvägar och tunnelbana samt hamnkranarna matas med 600—650 V likström. För denna leverans voro understationerna tidigare försedda med särskilda omformare, men år 1929 började likriktare användas, och numera sker all omformning till 600 V likström med likriktare.

Stockholms totala förbrukning av elektrisk energi var under år 1955 1,349 miljoner kWh och belastningens högsta timmedelvärde var samma år 321,0 MW. Anskaffningsvärdet av verkets anläggningar inklusive lån till AB Svarthålsforsen uppgick vid 1954 års slut till 469,2 miljoner kronor och de ackumulerade avskrivningarna vid samma tidpunkt till 198,4 miljoner kronor, varefter kvarstår ett bokfört värde av 270,8 miljoner kronor, motsvarande verkets låneskuld till staden.

Stadsfullmäktige hava den 19 december 1955 i princip godkänt ett förslag till struktur- och uppborgsorganisation vid elverket (Utl. 1955: nr 373). Förslaget innebär att verket skall indelas i tre huvudavdelningar, nämligen en för produktionen (nuvarande driften), en för anläggnings- och distributionsverksamheten (nuvarande byggnadsavdelning, elektrisk anläggningsavdelning, ledningsnät, distributionens första avdelning och mekanisk verkstad) samt en för ekonomiärenden. Direkt under direktören sortera en utrednings- och planeringsbyrå samt en personalbyrå. De båda tekniska avdelningarna underställas var sin överingenjör och ekonomiavdelningen en tjänste- och lönemässigt med överingenjörerna jämställd ekonomichef. Under denne skall sammanföras kamerala, ekonomiska och administrativa ärenden i fyra byråer: en kansli- och redovisningsbyrå, en inköps- och förrädsbyrå, en uppborgsbyrå samt en abonnemangs- och taxebyrå.

De av omorganisationen föranledda förändringarna kunna i sin helhet redovisas först i 1957 års upplaga av kommunalkalendern.

*Reglemente m. m.* Reglemente för Stockholms [gasverk och] elverk, godkänt av SF 20 mars 1944, med ändr. i § 7 den 19 april 1948 (Kf 1948: nr 18). Taxa för elektrisk ström, levererad från Stockholms elektricitetsverk, antagen av SF 21 nov. 1955 (Kf 1955: nr 49). Normaltaxan för lågspänd ström är 2,4 B kr. per år + 7 öre per kWh, där B är grundavgiftens basvärde, bestämt efter lägenhetens storlek och art. Därför finnas enhetstaxa (30 öre per kWh), effektgränstaxa, tidgränstaxa och motortaxa (15 kr. per mätare och år + 17 öre per kWh) samt ett antal under avveckling varande specialtaxor. SF hava bemyndigat industriverkstyrelsen att besluta om leverans av elektrisk energi till enstaka elektriska anläggningar utom staden.

*Stat år 1956.* Utgifter: driftbudgeten



101,232,000 kr., dessutom förlagsmedel 35,000,000 kr.; kapitalbudgeten, lånemedel, i linjen 54,455,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 131,781,000 kr.

### Direktörskontor.

*Direktör* (B 22).

Berg, O. T. (förordn. t. o. m. <sup>30</sup>/<sub>6</sub> 1958).

### Sekreterare.

Gustafsson, K. F. (31), för tjänstemannafrågor;  
Danielson, G. L. (28), för kollektivavtalsfrågor m. m.

*Försvarsassistent* (25).

Söderberg, K. S.

*Biträdande ingenjör (säkerhetsingenjör)* (20,736 kr.).

Hammarberg, L. B.

*Personalkonsulent* (22).

Wengman, G. A.

*Förtroendeläkare.*

Vakant.

**Ekonomiförvaltning.**

*Ekonomichef* (B 13).

Sjögren, J. A. J.

*Kontorschef* (33).

Pihlstedt, E. E.

*Kamrerare* (26).

Nabseth, A. T., tjl. (se sid. 124).

**Bokförings- och avlöningskontor.**

*Kamrerare* (26).

Edholm, J. A.

*Förste kammarsskrivare* (23).

Vakant, *tf.* Runngren, E. G. K.

*Kammarsskrivare* (21).

Guldbrand, S. G.; Runngren, E. G. K., tjl. (se ovan); Anderson, E. R.

*Kammarsskrivare* (14,220 kr.).

Gillberg, E. G.

*Förste kontorsskrivare* (16).

Barentheim, Ulla G. A.

En kontorsskrivare, sex kanslibiträden, sexton kontorsbiträden, en expeditiionsvakt.

**Kassakontor.**

*Förste kassör* (26).

Hellgren, H. M.

*Förste kammarsskrivare* (23).

Wunge, N. G. J.

*Kammarsskrivare* (21).

Söderström, S. E.

En kontorsskrivare, ett kanslibitråde, en expeditiionsvakt, två expeditiionsvaksbiträden.

**Kansli.**

(Personalregister, registratur, bibliotek, skrivcentral och telefonväxel.)

*Kamrerare* (26).

Vakant, *tf.* Kristoffersson, J.

*Förste kammarsskrivare* (23).

Alsén, E. D. J.; Ljungsäter, N. R., tjl. (se sid. 158), *tf.* Trotter, J. K. (tjänstgör vid Värtaverket).

*Kammarsskrivare* (21).

Thörne, O. F., tjl. (se sid. 155), *tf.* Andberg, E. G.; Carlson, f. Sjögren, G. Vanja A.

*Kontorsassistenter* (18).

Nyquist, Karin J.; Andberg, E. G., tjl. (se ovan), *tf.* Norrevang-Wickberg, G. S. Margareta.

En förste vaktmästare, fem kontorskrivare, en förste expeditiionsvakt, fem kanslibiträden, en första telefonist, en expeditiionsvakt, åtta kontorsbiträden, fyra telefonister, fem expeditiionsvaksbiträden.

**Produktion.**

(Omfattande avdelningarna för produktion och fördelning i stora drag av elenergi med därtill hörande utvidgnings- och byggnadsarbeten samt inköp och förråd.)

*Överingenjör* (B 18).

Ryman, E. S. (förordn. t. o. m. <sup>31</sup>/<sub>1</sub> 1960).

*Byråingenjörer* (33).

Colding, K. G. S.; Lavemark, S. A. G.

*Konstruktör* (21).

Grönros, E. Hj.

**Drift.**

*Förste ingenjör* (B 15).

Dagert, K. O. E.

Centralt driftkontor.

*Förste driftsingenjör* (35).

Holmqvist, E. T.

*Driftsingenjör* (33).

Nyquist, B. L. F.

*Ingenjörer* (28).

Björkegren, E. A.; Haking, S. H.; Liljequist, P.-A. I.; Levén, Å. F.

*Biträdande ingenjör* (25).

Aderfelt, F. H. E.



*Underingenjörer (23).*

Lindqvist, S. H.; Plato, A. G.; Berglin, A. A.;  
Linderstam, C.-A. J. E.; Bodén, G. O.; Dahl-  
qvist, A. M.

*Förste verkställare (21).*

Ohrling, Å. L.; Johansson, C. G. B.; Johansson,  
K. H.; Hamlund, J. G.; Persson, S.-E. G.;  
Clevsmo, K. L.; Lind, K. A.; Järnebro, B. J.;  
Ferm, K.-G.; Ivegren, B. E.

*Kontorsassistent (18).*

Collin, N. H.

Två kontorsskrivare, tre kanslibiträden,  
två kontorsbiträden.

**Understationer.****Beckombergastationen.**

Söderbergavägen, Spånga; t. 37 84 86.

Fyra verkställare, fyra förmän.

**Brunkebergsstationen.**

Mäster Samuelsgatan 21, C.; t. 11 08 73.

Fyra verkställare, fyra förmän.

**Danviksstationen.**

Alsnögatan 12, Sö.; t. 43 92 33.

Driften automatisk.

**Djurgårdsstationen.**

Singelbacken, Djurgården, Ö.; t. 61 38 23.

Driften automatisk.

**Enskedestationen.**

Enskedevägen 40, Enskede; t. 49 46 10.

Fyra verkställare, en förman.

**Gubbängsstationen.**

Lingvägen, Enskede; t. 94 24 09.

Driften automatisk.

**Högalidsstationen.**

Krummakargatan 33, Sö.; t. 43 14 57.

Fyra verkställare, fyra förmän.

**Katarinastationen.**

Östgötagatan 14, Sö.; t. 41 37 76.

Fyra verkställare, fyra förmän.

**Kronobergsstationen.**

Kungsholmsgatan 55—57, K.; t.  
50 75 06.

Fyra verkställare, fyra förmän.

**Lillsjöstationen.**

Lövåsvägen 43—45, Bromma; t. 25 68 02.

Fyra verkställare, en förman.

**Nybohovsstationen.**

Södertäljevägen, Stockholm 9; t. 45 30 90.

Driften automatisk.

**Skanstullsstationen.**

Hammarbyvägen 14, Stockholm 20;  
t. 41 92 38.

Fyra verkställare, fyra förmän.

**Tulestationen.**

Kungstensgatan 23, Stockholm 19;  
t. 32 27 57.

Fyra verkställare, fyra förmän.

**Ulvundastationen.**

Ulvundavägen 104, Bromma; t. 28 83 55.

Driften automatisk.

**Västertorpsstationen.**

Västertorpsvägen, Hägersten; t. 46 55 90.

Fyra verkställare, en förman.

**Älvsjöstationen.**

Sjättenovembervägen 188, Älvsjö;  
t. 47 25 25.

Driften automatisk.

**Ängbystationen.**

Per Ekströms Väg 19, Bromma; t. 37 09 25.

Driften automatisk.

**Östermalmsstationen.**

Gumshornsgatan 2, Ö.; t. 62 60 53.

Fyra verkställare, fyra förmän.

Härutöver finnas tjugusju helautomatiska lik-  
riktarstationer.

Dessutom vid primär- och understationerna:  
Tjugu verkställare, tjuguen förmän samt  
(vid 1956 års början) 96 arbetare.

**Kraftverk.****Värtaverket.**

Värtan; kontoret: t. 63 08 40; kontroll-  
rummet: t. 62 44 47; maskinmästar-  
kontoret: t. 63 08 40.

*Driftsingenjör (33).*

Gustavsson, F. H., tjf. (se sid. 234), tf. Sved-  
blad, P. T.

*Ingenjör (28).*

Svedblad, P. T., tjf. (se ovan); tf. Oknemark, B. O.

*Biträdande ingenjör (25).*

Kåberg, S. G.

*Förste maskinmästare (23).*

Thorell, G. A.



*Öververkmästare (22).*

Eriksson, G. L. Hj.

*Konstruktör (21).*

Isgren, N. E.

*Maskinmästare (21).*

Söderman, J. F.; Ericsson, A. E.; Holmgren, A.

*Förste verkmästare (21).*

Sjöberg, C. H.; Johansson, K. R.; Wallén, H. E. G.

*Ritare (19).*

Wahlström, R. V.

Sex maskinmästare, sexton förste maskinister, sju verkmästare, nio förmän, ett biträde, en portvakt samt (vid 1956 års början) 164 arbetare.

*Kammarsskrivare (21).*

Trotter, J. K., tjl. (se sid. 232).

*Förste kontorsskrivare (16).*

Orreemark, N. G. O.

Två kontorsskrivare, ett kanslibitträde, två kontorsbiträden, ett expeditiönsvaksbitträde.

*Spångaverket.*

*Förste ingenjör (B 13).*

Gustavsson, F. H.

*Byråingenjör (33).*

Wernius, I. R.

Två maskinmästare, tio förste maskinister.

*Untraverket.*

Postadress: Orrskog; t. Tierp 57 och 287.

*Ingenjör (31).*

Lindborg, D. E.

*Öververkmästare (22)*

(nuv. inneh. g 17).

Eriksson, A. A.

*Förste kammarsskrivare (23).*

Landert, K. G. L.

Fyra verkmästare, fyra förmän, ett förrådsbiträde, en kontorsskrivare samt (vid 1956 års början) 22 arbetare.

*Elektrisk anläggningsavdelning.*

*Förste ingenjör (B 13).*

Brismar, E. G.

*Byråingenjör (33).*

Aneer, S. I.

*Ingenjörer (28).*

Berglund, E. M.; Aneer, S. I., tjl. (se ovan); Larsson, J. E.; Sjöström, V. I.

*Biträdande ingenjörer (25).*

Löfman, L. G.; Ericson, N. B.; Frisk, E. Hj.; Hjesson, Hedbeck, E. K. V.; Hanström, C. H.; en vakant.

*Biträdande ingenjörer (20,736 kr.).*

Lantz, C. A.; Jensen, B. O. H.

*Underingenjörer (23).*

Lantz, C. A., tjl. (se ovan), *tf.* Olsson, S.-T. J.; Jensen, B. O. H., tjl. (se ovan), *tf.* Kihlberg, S.-E.; Larsson, E.; Sköld, E. W.; Hammarberg, L. B., tjl. (se sid. 232); Gustafsson, B. G. F.; Sahlin, K. S. J.

*Konstruktörer (21).*

Kindahl, H. S.; Olsson, S.-T. J., tjl. (se ovan); Hökstedt, G. E. M.; Kihlberg, S.-E., tjl. (se ovan); Holm, P. A.; Broman, B. S.; Hellström, S.; två vakanta.

*Ritare (19).*

Fristedt, J. E.; Hellström, S., tjl. (se ovan), *tf.* Lindberg, R.; Ramsell, H. A.; Jonasson, T. R. B.; Mell, B. L.; Ekstrand, B. G.; Grönstrand, C. W.; Kreipke, R. L.; Ericsson, J. I.; Karlsson, P. G.; Svensson S. G. Å.; Sjöstedt, F. E. L.; fyra vakanta.

Ett biträde, en kopist, en expeditiönsvakt.

*Förste verkmästare (21).*

Godström, G. O.; Lundberg, B. D.; Isaksson, E. O.

Fyra verkmästare, en förrådsförmän, ett förrådsbiträde samt (vid 1956 års början) 62 arbetare.

*Ledningsnät och offentlig belysning.*

*Förste ingenjör (B 13)*

(nuv. inneh. g 24).

Block, J. L.

*Byråingenjör (33).*

Larsson, K. E.

*Arbetschef (33).*

Åke, N. O.



*Ingenjörer (31).*

Bergstedt, A. E.; Sundström, Y. H.

*Ingenjörer (28).*

Nordin, B. F.; Igelström, H. V.

*Biträdande ingenjör (25).*

Persson-Sjörs, J. A.

*Underingenjörer (23).*

Djurberg, K.-E.; Gårdhner, C. L. S.; Bengtsson, J. A.; Hagström, N. B. L.; Sandelin, H. R.

*Underingenjör (23)*

(nuv. inneh. g 15).

Asplund, G. A., föreståndare för kartbyrå.

*Förste kammarskrivare (23).*

Ramberg, J. S.; Rapp, A. M.

*Kammarskrivare (21).*

Runblom, K. G. H., tjl. (se sid. 236).

*Konstruktör (21).*

Sandell, F. E. W.

*Ritare (19).*

Ivræus, K. Y. L.; Steiner, E. P.; Eriksson, R. G. A.; Claesson, K. P. E.; Thormænius, J. R. V. I.; Blücher, G. H.; Bramstål, E. O.; en vakant.

*Förste kontorsskrivare (16).*

Dahlberg, J. H.

Fem ritare, tre första ritbiträden, sexton ritbiträden, fyra kontorsskrivare, ett kanslibitråde, en expeditionsvakt, tre kontorsbiträden.

*Förste verkmästare (21).*Engström, F. J.; Damberg, O. E.; Blücher, K. T.; Sandelin, H. R., tjl. (se ovan), *tf.* Lindgren, G. S.; Pehrson, K. O.; Larsson, H. W.; Johansson, S. A.; Nilsson, J. K.; Lundén, S. E. R.; Temrell, R.; Hammarstedt, E. V.; Rydebrant, A. A.

Tjugusex verkmästare, elva förmän, tre verkmästarbiträden, ett förrädsbiträde, tre biträden, tretton expeditionsvaktsbiträden samt (vid 1956 års början) 295 arbetare.

**Mekanisk verkstad m. m.***Ingenjör (31).*

Hogen, K.

*Underingenjör (23).*

Johnson, A. F.

*Förste verkmästare (21).*

Jakobsson, J. R.

*Förste verkmästare (14,220 kr.).*

Månson, H. O.

Två verkmästare samt (vid 1956 års början) 67 arbetare.

**Inköp och förråd.***Intendent (33).*Vakant, *tf.* Welin, H.*Kamrerare (26).*Welin, H., tjl. (se ovan), *tf.* Lagerquist, K. H.*Ingenjör (26).*

Molitor, A. W.

*Förste kammarskrivare (23).*

Lagerquist, K. H., tjl. (se ovan); Gustafson, T.; Eriksson, E. H.

*Kammarskrivare (21).*Broström, T.; Allmér, K. G.; Lefrell, E. G.; Ericsson, B.; en vakant, *tf.* Grener, N. I.*Kontorsassistent (18).*Grener, N. I., tjl. (se ovan); Dahlberg, K.-G.; Cederholm, A. E.; en vakant, *tf.* Fredrikson, H. B.; en vakant, *tf.* Johansson, R. A. L.; en vakant.*Förste kontorsskrivare (16).*

Brandt, Karin V. M.; Ränlund, T. A.; Wennerström, C. T. A.

En förrädsförmän, ett kanslibitråde, en första kopist, åtta kontorsbiträden, en kopist, två expeditionsvakter, ett expeditionsvaktsbiträde.

**Transportkontor.***Biträdande ingenjör (25).*

Danielsson, J. Hj.

En transportmästare, en verkmästare, en förmän, ett kanslibitråde, två bilförare samt (vid 1956 års början) 14 chaufförer.

**Huvudförrådet.***Kungstensgatan 23, Va.*

En förrädsförmän, fyra förrädsförmän, fem förrädsbiträden samt (vid 1956 års början) 16 förrädsarbetare.

Bromma-, Enskede-, Tule-, Värta- och Älvsjöförråden, se ovan.

**Untraförrådet.**

Se Untraverket.



**Byggnadsavdelning.**

*Arbetschef* (37).

Åkermark, J. H. T., tjl. (se sid. 241).

*Byråingenjör* (33).

Eigert, R. E.

*Byggnadsingenjörer* (26).

Samuelsson, R.; Grundsten, H. A. E.

*Biträdande ingenjör* (25).

Carlqvist, G. A.

*Underingenjörer* (23).

Malmberg, K. H.; Wahlström, J. A. E.; Magnusson, J. E.; Foberg, G. J.; Jacobson, H.; en vakant.

*Konstruktör* (21).

Rydberg, B. W. G.

*Förste verkmästare* (21).

Andersson, G. A.; Nimert, E. R.; Johansson, E. E.

*Ritare* (19).

Nilsson, S.-I.; Molinder, G. Barbro T.; två vakanta.

Fyra verkmästare, en förman, en ritare, två första ritbiträden, ett ritbiträde, en expeditiönsvakt samt (vid 1956 års början) 34 arbetare.

**Distribution.**

(Omfattar avdelningarna för distribution, abonnentavräkning, taxor, ackvisition och upplysning.)

*Ingenjör* (28).

Landén, K.-I.

*Kamrerare* (26).

Vakant, *tf.* Grandell, J. G.

**Distributionens första avdelning.**

*Förste ingenjör* (B 13)

(nuv. inneh. g 24).

Lundberg, T.

*Ingenjörer* (31).

Egnell, E. A.; Wrangel, H. W.

*Biträdande ingenjörer* (25).

Rosenqvist, C. A. B.; Lindahl, V. E.; Svensson, L. H. V.

*Underingenjörer* (23).

Fällman, C. R.; Selander, J. T. A.; Fällman, C. H.; Elving, S. U.

*Mätartekniker* (22).

Schwalbe, N. P. T.

*Öververkmästare* (22).

Godeau, N. F. W.

*Besiktningsmän* (21).

Hagström, N. B. L., tjl. (se sid. 235), *tf.* Lundgren, G. R.; Wennersten, B. F. H.; Elving, S. U., tjl. (se ovan), *tf.* Johansson, R. E.; Sundstedt, A. G.; Waldeback, L. O. Z.; Ovsjö, G. P.-O.; Brinkenfeldt, J. B. V.; en vakant.

*Förste verkmästare* (21).

Lindeberg, H. W.; Egraeus, N. A.; Sohlberg, K. E.

Femton verkmästare, en elförman, tre verkmästarebiträden samt (vid 1956 års början) 100 arbetare.

*Förste kammarskrivare* (23).

Kristoffersson, J., tjl. (se sid. 232), *tf.* Runblom, K. G. H.

*Kammarskrivare* (21).

Wisell, E. B.; Nilsson, E. G.

*Kontorsassistenter* (18).

Holmquist, N. O. E.; Jakobsson, S. E.; Eneroth, Wanda C.; Holmberg, H. H. B.

*Förste kontorsskrivare* (16).

Lundholm, E. H. B.

Trä ritare, två ritbiträden, fem kontorskrivare, fem kanslibiträden, nio kontorsbiträden, två expeditiönsvakter, tolv expeditiönsvaksbiträden.

**Distributionens andra avdelning.**

*Förste ingenjör* (B 13).

Welmer, P. G.

*Ingenjör* (31).

Björklund, S. O.

*Biträdande ingenjörer* (25).

Kjellberg, G. R.; en vakant.

*Byråassistent* (24).

Grandell, J. G., tjl. (se ovan), *tf.* Wirén, C. G. L.

*Förste kammarskrivare* (23).

Wirén, C. G. L., tjl. (se ovan), *tf.* Malmström, C. H.; Karlén, K. H. H.

*Kammarskrivare* (21).

Malmström, C. H. tjl. (se ovan), *tf.* Hansell, B. G.

*Kontorsassistent* (18).

Hansell, B. G., tjl. (se ovan), *tf.* Sjöstedt, T. Margit; Jansson, K.-A. G.

*Förste kontorsskrivare* (16).

Gezelius, Brita A.; Sjöstedt, T. Margit, tjl. (se ovan).



Sex ritningskontrollanter, tre kontorskrivare, sju kanslibiträden, trettio två kontorsbiträden, fyra expeditiönsvakter.

**Abonnenttjänst.**

Brunkebergstorg 24, C.

**Utställningsföreståndare (23).**

Sjöqvist, F. R.

**Konsulent (21).**

Porne, T. F.

**Hemkonsulent (21).**

Lundgren, M. Laila M.

**Förste utställningsbiträde (17).**

Lantz, A. Ch. F.

Ett utställningsbiträde, en kontorsskrivare, ett expeditiönsvaksbiträde.

**Uppbördsbyrå.**

**Intendent (35).**

Gilljam, E. W.

**Avläsningskontoret.**

**Kamrerare (26).**

Rydberg, W. O.

**Förste kammarskrivare (23).**

Jonsson, T. A.

**Kammarskrivare (21).**

O'Konor, K. E.

**Kontorsassistent (18).**

Erikson, Karin L. D.

Två kontorsskrivare, tre kanslibiträden, två kontorsbiträden, ett expeditiönsvaksbiträde.

**Mätarkontrollant (20).**

Eriksson, E. G.

Tio uppbördsförmän, sjutton centraluppbördsförmän, åttiotre uppbördsförmän, fyra uppbördsmanaspiranter, fem biträden.

Debiterings-, krediterings- och hålkortskontoren.

**Kamrerare (28).**

Lindbergh, E. L. (debitering).

**Kamrerare (26).**

Broberg, O. A. (hålkort).

**Byråassistent (24).**

Löfgren, K. R. (kreditering).

**Förste kammarskrivare (23).**

Millstein, O. F. M.; Hofstedt, J. E.

**Kammarskrivare (21).**

Widgren, E. M.; Halling, G. K.; Lejdström, H. E. C. J.; Johnson, J. A. G.; Jerrstedt, L. Å.

**Kontorsassistent (18).**

Sandberg, E. A. M., tj. (se sid. 124); Barfve-stam, K. G., tj. (se sid. 187), tf. Trawe, B. G. H.; Mesterton, f. Åberg, Ingrid S.; en vakant, tf. Holmer, K. Eva Ch.

**Hålkortstekniker (18).**

Lewné, E. G. V.

**Förste kontorsskrivare (16).**

Andersson, K. A.; Holmer, K. Eva Ch., tj. (se ovan); Grönlund, Gurli; Neveling, f. Wänn, Margit E.

Elva centraluppbördsförmän, en förste hålkortsoperatör, tre hålkortsoperatörer, två stansoperatörer, två hålkortsbiträden, två stansbiträden, åtta kontorsskrivare, aderton kanslibiträden, fyrtiofyra kontorsbiträden, åtta expeditiönsvaksbiträden.

**Personal vid förvaltningsbyggnaden.**

Två värmeledningskötare, tre portvakter samt (vid 1956 års början) 18 städerskor.

**Belysning av gator och allmänna platser.**

Elektricitetsverket ombesörjer elektrisk belysning av gator och allmänna platser.

Antalet för gatubelysning avsedda elektriska lampor utgjorde vid 1955 års slut 46,624 st., därunder utom glödlampor 269 st. kvicksilverlampor, 2,015 st. blyljuslampor och 751 st. natriumlampor samt 20 lysrörslampor. Den elektriska gatubelysningen tändes och släcks av stationspersonalen genom ett fjärrmanöversystem, vilket år 1955 visade en brinntid av 3,922 timmar. Tillsynen av gatubelysningen och verkställandet av erforderliga lampbyten ombesörjes av cirka 23 lampskötare.

**Vatten-, gas- och elektricitetsledningsentreprenörer.**

Fullständig förteckning över av industriverksstyrelsen antagna gas-, vatten- och elektricitetsledningsentreprenörer återfinnes i telefonkatalogens yrkesregister samt i adresskalendern.



## Stockholms stads hamnstyrelse och i samband därmed stående institutioner.

### Hamnstyrelsen.

*Katarinavägen 13 A och Stadsgården 14—16 (postadress: Stockholm 15; postgirokonto nr 3115); t. 44 09 20 (8,30—16,30, lördagar och dag före helgdag 8,30—14); (efter kontorstid de telefonlinjer, som angivas i telefonkatalogen; jfr och nedan för vissa tjänstemän). Styrelsen sammanträder i regel varannan helgfri måndag kl. 10.*

I gamla tider fanns i Stockholm en institution, »kommitterade över börs-, bro- och hamnbyggnader», som bl. a. handlade vissa ärenden rörande hamnen. Den i början av 1800-talet inrättade drätselkommissionen övertog år 1846 dessa kommitterades uppgifter. Under kommissionens in-seende inrättades bl. a. en kajbyggnadsdirektion och en slussplansstyrelse. Efter drätselnämndens inrättande år 1864 handlades frågor rörande stadens hamnväsende av denna nämnd. År 1875 väcktes ett förslag om upprättande av en särskild hamnstyrelse, vilket emellertid avslogs av stadsfullmäktige 1881. I början av år 1898 uppdrog beredningsutskottet åt delegerade att utreda frågan om lämpligaste ordnandet av stadens hamnväsen, antingen genom särskild styrelse eller annorledes. Detta uppdrag ledde till att stadsfullmäktige antog en ändring i instruktionen för handels- och sjöfartsnämnden, varigenom denna nämnd icke blott ålades att avgiva ut-låtanden i hamnfrågor, då sådana begärdes, utan även berättigades att på eget initiativ göra framställning i hithörande ämnen, i samband varmed nämnden fick rätt att tillsätta särskilda delegerade för handläggning av hamnärenden (»hamndelegerade»). År 1903 väcktes hos stadsfullmäktige åter motion om upprättande av en särskild hamnstyrelse, vilken motion remitterades till den s. k. omorganisationskommittén, som inkom med förslag i ämnet, varefter fullmäktige den 16 mars 1908 beslöt att inrätta en särskild hamnstyrelse för Stockholm, *Stockholms stads hamnstyrelse*, som med år 1909 trädde i verk-samhet.

I samband med ombildningen av den cen-trala stadsförvaltningen och på grundval av ett av särskilda kommitterade för hamnväsendets om-organisation utarbetat förslag utfärdades ny in-struktion för hamnstyrelsen den 19 mars 1920.

Bland de härvid genomförda organisatoriska för-ändringarna märkes särskilt överförandet av byggnadskontorets hamnavdelning till hamnstyrelsen under benämningen hamnbyggnadsavdelningen samt inrättande av en ledande befattning i spet-sen för hamnförvaltningen (hamndirektör). År 1921 ändrades hamnstyrelsens sammansättning därhän att, utöver de av stadsfullmäktige valda, k. m:t och Stockholms handelskammare skulle utse vardera en ledamot (se sid. 239).

I anslutning till den kommunala omorganisa-tionen år 1940 antogs stadsfullmäktige den 23 september samma år ny, av överståthållaräm-betet den 3 mars 1941 fastställd instruktion för hamnstyrelsen. Rörande styrelsens sammansätt-ning har k. m:t den 31 januari 1941 fastställt särskilda bestämmelser, vilka i sak överensstäm-ma med de år 1921 vidtagna ändringarna.

Stockholms hamn utgöres av de hamn-anläggningar och vattenområden, som äro be-läggna inom Stockholms hamnområde, vars grän-ser äro av k. m:t fastställda den 27 september 1878, 15 juli 1881, 1 mars 1912, 14 februari 1919, 1 februari 1924, 3 februari 1928 och 5 juli 1929 (se karta sid. 677). Hamnen består av två i förvaltningshänseende skilda delar, tull-hamnen och frihamnen. Den förra förvaltas av hamnstyrelsen, den senare beträffande anlägg-ningarna av hamnstyrelsen men i avseende å rörelsen av Stockholms frihamnsaktiebolag (se sid. 538). Stockholms hamn har en kajsträcka av 19,559 m. Hamnens vattenområde omfattar c:a 1,450 hektar och dess markområde 205 hek-tar. Sammanlagda golvarealen för godsupplägg-ning i av hamnen uppförda varuskjul, magasin och tullbyggnader utgör 138,300 kvm. Hamnens järnvägsspår hava en sammanlagd längd av 74,183 m; 10,684 längdmeter kaj är försedd med kranspår. Hamnstyrelsen har 165 kranar.

Hamnstyrelsen har till uppgift att handhava skötseln av stadens hamnväsen. Det åligger styrelsen att inom sitt förvaltningsområde lämna stadsfullmäktige, stadskollegiet, vederbörande borgarråd, stadskansliet och stadens nämnder det biträde, som av dem äskas. I avseende å skötseln av hamnväsendet åligger det styrelsen särskilt att sörja för att hamnrörelsens behov av nya hamnanläggningar med tillhörande anstalter, redskap och materiel samt av isbrytarfartyg och dylikt bliva tillgodosedda; att ombesörja nybyggnad, underhåll och förvaltning av ham-nens anläggningar och anstalter, husbyggnader.



kanaler och slussar; att förvalta hamnens fastigheter och områden; att ombesörja hamnrörelsens drift och handlägga ärenden rörande den allmänna belysningen å hamnområden; att upprätta och stadsfullmäktiges prövning underställa förslag till taxor å hamnavgifter, avgifter för kvarliggande gods, slussavgifter samt kanal- och broavgifter, hamnordning och andra allmänna trafikföreskrifter samt själv utfärdade ordningsföreskrifter och taxor för begagnande av stadens för hamnrörelsen gjorda anläggningar samt redskap och materiel; att uppbära hamnväsendet tillkommande avgifter ävensom att verkställa nybyggnad och ombesörja underhåll av broar samt att öva insende över stadens till tullverket upplåtna byggnader, ombesörja deras underhåll och verkställa motsvarande nybyggnader.

Handhavandet av småbåts-(lustbåts)rörelsen i hamnen ombesörjes fr. o. m. den 1 januari 1945 av idrotts- och friluftsstyrelsen (se sid. 215).

De hamnstyrelsen ålligande uppgifterna handläggas fr. o. m. den 1 januari 1938 under hamndirektören å fem avdelningar, nämligen räkenskapskontoret för räknaskaper, upplåtelse och förvaltning av fastigheter, tomter o. d. och personalärenden, hamnkassakontoret för kassarörelse och uppbörd, hamnkontoret för driften, hamnbyggnadsavdelningen för nybyggnad och underhåll samt maskinavdelningen för underhåll och drift av hamnkranar, rörliga broar, hissar, elektriska anläggningar m. m.

Hamnstyrelsen består av, förutom ordförande, som tillsättes av stadskollegiet bland borgarråden, sex andra för två år valda ledamöter, av vilka en utses av k. mt. en av Stockholms handelskammare samt fyra av stadsfullmäktige. För vardera av de av k. mt. och Stockholms handelskammare utsedda ledamöterna tillsättes i enahanda ordning en suppleant. För övriga ledamöter välja stadsfullmäktige fyra suppleanter. Styrelsen utser årligen inom sig en vice ordförande.

Stadsfullmäktiges senaste val av ledamöter och suppleanter ägde rum den 7 december 1954 och 12 december 1955.

Under hamnstyrelsen lyder hamnförvaltningen, vars chef är hamndirektören, vilken har ledningen och överinseendet av hamnrörelsen och hamnen.

*Instruktioner.* Instruktion för Stockholms stads hamnstyreelse, fastställt av Ö A 3 mars 1941 (Kf 1940: nr 66). K. brev 31 jan. 1941 med särskild föreskrift rör sammansättningen av Stockholms stads hamnstyreelse (Kf 1940: nr 65). Instruktion för hamndirektören, fastställt av hamnstyrelsen 11 maj 1923, med ändr. 1 dec. 1936 (Kf 1923: nr 19, 1936: nr 67).

Stat år 1956. Utgifter: driftbudgeten 43,428,600 kr. (därav engångs 956,600 kr.), dessutom förlägsmedel 1,385,000 kr., kapitalbudgeten, lånemedel, i linjen 7,594,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 43,361,420 kr.

### Hamnstyrelsens ledamöter.

*Ordförande*

(utsedd av stadskollegiet).

**Agrenius, G. B.**, borgarråd, stadsfullm.; t. 54 05 00 (växel); träffas i stadshuset alla vardagar efter överenskommelse.

*Vice ordförande.*

**Stridsberg, H. A.**, ombudsman (utsedd av stadsfullm.).

Övriga ledamöter.

\***Lindskog, C. P. F.**, direktör (utsedd av k. m:t).  
**Nordin, E. A.**, kontorschef, stadsfullm. (utsedd  
av stadsfullm.).

\*Orre, O. S. W., direktör (utsedd av stadsfullm.).

**Sahlin, K. Å.**, direktör (utsedd av Stockholms handelskammare).

\*Sundin, T. W., tullpackhusförmän (utsedd av stadsfullm.).

*Suppleanter*<sup>1)</sup>.

\*Aronsson, G. A., köpman (utsedd av stadsfullm.).

\*Boudrié, N. H., ombudsman (utsedd av k. m:t).  
Gerentz, S. T., sekreterare (utsedd av Stockholms handelskammare).

Ljung, A. J. H., ombudsman, stadsfullm.  
(utsedd av stadsfullm.).

\*Löfgren, H. S., direktör (utsedd av stadsfullm.).  
Odwallius, N. A., disponent (utsedd av stadsfullm.).

*Sekreterare.*

**Nordström, A. A. T.,** hamnsekreterare (se sid. 240); t. 44 09 20; mottagningstid: 10—11.

Hamnstyrelsens delegerade.

**Agrenius, G. B.,** ordf.; **Stridsberg, H. A.,**  
vice ordf.

## Revisorer.

Stadsfullmäktige utse årligen i december tre revisorer jämte två suppleanter för granskning av hamnstyrelsens räkenskaper och förvaltning under nästföljande år.

Eriksson, E. G., tf. kammarskrivare, ordf.

**Lindestam, K. W.,** kassör.

Sörblad, G. P. F., förste revisor.

1) Vid förfall för ordföranden, hrr Nordin och Orre inträder i första hand suppleanten hr Löfgren och därefter suppleanterna hrr Odwallius, Aronsson och Ljung samt för de övriga av stadsfullmäktige valda ledamöterna hrr Aronsson, Ljung, Löfgren och Odwallius i nu nämnd ordning.



*Suppleanter:*

Crammer, S. Å. L., ombudsman.  
Hellsvik, G. I., köpman.

**Hamnstyrelsens taxekommitté.**

Den 16 december 1946 beslöt hamnstyrelsen tillsätta en kommitté av fem ledamöter för att verkställa revision av gällande hamn-, kanal- och slustaxor i Stockholm. En representant för Stockholms rederiförening skulle deltaga i kommitténs arbete. Val av ledamöter ägde rum samma dag.

*Ledamöter.*

Agrenius, G. B., borgarråd, stadsfullm., ordf.,  
Linder, N. H. H., hamndirektör, Lindskog, C. P. F., direktör, Stridsberg, H. A., ombudsman (representanter för hamnstyrelsen); Orre, O. S. W., direktör (representant för Stockholms rederiförening).

*Sekreterare.*

Nordström, A. A. T., hamnsekreterare (se nedan).

**Central förvaltning.**

Katarinavägen 13 A, 3 tr.; t. 44 09 20;  
expeditionstid 8,30—16,15 (lördagar och dag före helgdag 8,30—14).

Stat år 1956. Utgifter: driftbudgeten 6,850,400 kr. (därav engångs 30,000 kr.), dessutom förlagsmedel 825,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 6,880,400 kr.

*Hamndirektör (B 21).*

Linder, N. H. H. (förodr. t. o. m. <sup>31</sup>/<sub>6</sub> 1957);  
mottagningstid: 10—11.

**Hamndirektörens kansli.**

*Hamnsekreterare (35).*

Nordström, A. A. T.

*Sekreterare (31).*

Vakant.

*Kontorsassistent (18).*

Forsberg, Ingrid M.

*Förste vaktmästare (13).*

Westerdahl, E. O.  
En telefonist.

**Räkenskapskontoret.**

Katarinavägen 13 A, 3 tr.; t. 44 09 20;  
expeditionstid: 8,30—16,15 (lördagar och dag före helgdag 8,30—14), t. 44 09 28 (övriga tider).

Räkenskapskontoret åligger bl. a. att ombesörja förandet av nödiga räkenskaper, att hand-

hava personalärenden, att öva tillsyn över att till styrelsens förfogande ställda medel användas i enlighet med givna föreskrifter samt att handhava upplåtelser och förvaltningen av till hamnen hörande byggnader, områden och annan egendom, i den mån detta ej åligger annan avdelning.

*Instruktion.* Instruktion för hamnkamreraren, fastställd av hamnstyrelsen 11 maj 1923 (Kf 1923: nr 21).

*Hamnkamrerare (33).*

Leijon, R. M.; mottagningstid: 10—12.

*Förste kammarsskrivare (23).*

Nyström, K. G.; Jacobsson, E. H., tjl. (se sid. 223), tf. Larsson, T. A.

*Kammarsskrivare (21).*

Vakant.

*Kontorsassistenter (18).*

Farman, C. H., tjl. (se nedan), tf. Carlsson, B. J. S.; Hannell, L. B., tjl. (se sid. 124), tf. Westergren, C. E.

Två förste kontorsskrivare, tre kansli-biträden, ett kontorsbiträde, en expeditionsvakt, ett expeditionsvaktsbiträde.

**Hamnkassakontoret.**

Katarinavägen 13 A och B, n. b.; t. 44 09 20;  
expeditionstid: 9—16 (lördagar och dag före helgdag 9—14); t. 44 09 27 (övriga tider).

Hamnkassakontoret ombesörjer debitering och uppbörd av hamnen tillkommande avgifter med undantag av hamnavgifter för varor, ankommande från utrikes ort, samt av transitmagasinshyror, vilka avgifter uppbäras av tullverket.

*Författningar.* Hamntaxa för Stockholm 15 jan. 1953 att gälla fr. o. m. 1 febr. 1953 tills vidare intill utgången av år 1954 med förlängd giltighet intill utgången av år 1958 (Kf 1953: nr 4, 1954: nr 66, 1955: nr 5). Taxa å hamnlotsavgifter, fastställd av ÖA 27 jan. 1955 (Kf 1955: nr 6). Taxa för gods, som efter viss tid kvarligger å stadens kajer m. m., fastställd av ÖA 1 okt. 1952 (Kf 1952: nr 66). Kran-taxa 22 dec. 1952 gällande fr. o. m. 1 febr. 1953.

*Intendent (28).*

Sundmark, O. F.

*Förste kammarsskrivare (23).*

Borgstedt, G. V. R.

*Kammarsskrivare (21).*

Larsson, T. A., tjl. (se ovan), tf. Farman, C. H.; Aulander, S. E.; Hesselgren, K. F.



**Kontorsassistent (kassör) (18).**

Nilsson, f. Larsson, A. A. Linnéa.

**Kontorsassistent (18).**

Ramsin, B.

Två *kontorsskrivare*, fem *kanslibiträden*, sex *kontorsbiträden*, en *expeditions-vakt*, ett *expeditionsvaktsbiträde*.

**Hamnkontoret.**

Stadsgården 14—16, 2 tr.; t. 44 09 20 (8,30—16,30), 44 09 21, 44 09 22 (övriga tider); expeditionstid: 8—16,30, *lördagar och dag före helgdag* 8—14.

Hamnkontoret handhar hamnrörelsens drift och därmed sammanhängande förhållanden samt övervakar efterlevnaden av för hamnen gällande föreskrifter.

För allmänna ordningen och säkerheten i hamnen svarar polisverket, av vilket en särskild avdelning, hamnavdelningen, är inrättad för tjänstgöring inom till hamnen hörande områden på land och vatten (se sid. 93).

**Författningar.** Hamnordning för Stockholm, fastställd av ÖA 15 juni 1921, med ändr. (Kf 1924: nr 90, 1948: nr 36). Ordningsföreskrifter för Karl Johansslussen, fastställda av ÖA 6 april 1936. Slusstaxa för Stockholm, fastställd av k. kemmerskollegium 15 sept. 1953 att gälla t. v. intill utgången av år 1958. Instruktion för hamnkaptenen, fastställd av ÖA 18 febr. 1924 (Kf 1924: nr 10).

**Hamnkaptén (35).**

Hermansson, K. A. H. (förordn. t. o. m. 31/7 1962); t. 44 09 20 (8,30—16,30), 43 70 29 (övr. tider); träffas säkrast 15—16.

**Kontorsassistent (18).**

Salvik, E. E.

**Hamnmästare.**

Planman, G. A. (25); Törnström, G. L. (24); t. 44 09 20 (8,30—16,30), 44 09 22 (övr. tider).

**Hamnlotsförman (24)**

(förmansarvode 444 kr.).

Tel. 44 09 20 (8,30—16,30), 44 09 23 (övr. tider).

Söderman, J. H.

**Hamnlotsar (24).**

Tel. o. tider, se ovan under Hamnlotsförman.

Nordgren, P. J.; Larsson, A. B.; Röhl, R. R. E.; Dubois, S. O.; Fränlund, F. E. J.; Sundberg, E. O. G.; en vakant.

En *maskinchef*, en *förste maskinist*, sexton *hamnförman*, en *motorbåtsförare*.

**Isbrytarfartygen.**

Stockholms stad äger, sedan isbrytarfartyget »Isbrytaren I» uttrangerats, två sådana fartyg, nämligen »Isbrytaren II» och »Starkodder». Befälhavare å Isbrytaren II utses för varje gång fartyget sättes i verksamhet.

**Motorfartyget »Starkodder».**

Tel. 62 26 13 (fartyget), 62 23 96, 61 24 65 (varvet å Djurgården), 10 84 06 (vintertid).

**Befälhavare (19).**

Nylander, R. A. W.

*Maskinpersonal* (se ovan). Övrig personal tillfälligt anställd.

**Hamnbyggnadsavdelningen.**

Katarinavägen 13 A, 4 tr.; t. 44 09 20 (8,30—16,30; *övriga tider, till vissa tjänstemän, se nedan*); expeditionstid: 8,30—16,15 (*lördagar och dag före helgdag* 8,30—14).

Hamnbyggnadsavdelningen handhar nybyggnad och underhåll av hamnanläggningar i såväl tullhamnen som frihamnen, ävensom av under hamnstyrelsens förvaltning ställda byggnader, slussar, kanaler och andra anläggningar samt broar.

Den 17 december 1943 beslöt stadsfullmäktige att brokonstruktions- och brobyggnadsarbeten skulle successivt, så snart förhållandena det medgäve, sammanföras hos gatukontoret. Efter erhållet uppdrag hava hamndirektören och gatudirektören den 20 december 1953 framlagt en plan för omorganisation av hamnbyggnadsavdelningen, innebärande bl. a. att förvaltningen av stadens broar uppdelas mellan gatukontoret och hamnbyggnadsavdelningen.

**Instruktion.** Instruktion för överingenjören vid hamnstyrelsens hamnbyggnadsavdelning (hamnbyggnadschefen), fastställd av hamnstyrelsen 29 april 1941 (Kf 1941: nr 11).

**Överingenjör (hamnbyggnadschef) (B 17).**

Vakant, *tf.* Åkermark, J. Hj. T.; mottagningstid: 14—16.

**Förste ingenjörer (B 13).**

En vakant, *tf.* Lundahl, E. J.; en vakant, *tf.* Kullgren, M. F.; mottagningstid: 14—16.

**Förste byråingenjör (35).**

Enekull, T. E.

**Laboratorieföreståndare (35).**

Sabelström, S. C. B.; t. 44 01 60.



HS

*Byråingenjörer (33).*

Kvarnsell, G. B.; t. 42 05 13; Leimdörfer, P.; Kullgren, M. F., tjl. (se sid. 241), *tf.* Lundqvist, T. R.

*Avdelningsingenjör (33).*

Peterson, S. E.

*Ingenjörer.*

Vakant, *tf.* Bial, F. R. (31); Rinkert, J. A. T. (31), tjl. (se sid. 189), *tf.* Heijkenskjöld, C. L.; Johansson, G. V. (31); t. 68 04 15 (Mälarvarvet); Lundahl, E. J. (28), tjl. (se sid. 241), *tf.* Tall, G. N. A.; Heijkenskjöld, C. L. (28), tjl. (se ovan), *tf.* Bodin, C.-A.; Carlberg, N.-A. (28); Bial, F. R. (28), tjl. (se ovan), *tf.* Källqvist, G. O.; Hellberg, H. A. (28); Bergström, B. A. (26); Tall, G. N. A. (26), tjl. (se ovan), *tf.* Avander, A. E.

*Ingenjörer (23,748—20,736 kr.).*

En vakant; Gyllfors, L.-G. H.; en vakant.

*Intendent (28).*

Vakant.

*Biträdande ingenjörer (25).*

Avander, A. E., tjl. (se ovan), *tf.* Andersson, T. C.-G.; Jurdahl, K. B.; Bodin, C.-A., tjl. (se ovan), *tf.* Lindström, B. E.; en vakant, *tf.* Lacgalva, P. N.; en vakant, *tf.* Agell, L. C.

*Biträdande ingenjörer (17,784—15,948 kr.).*

Gustafsson, E.; Lacgalva, P. N., tjl. (se ovan), *tf.* Henje, J. C. I.

*Underingenjörer (23).*

Gustafson, J. I.; Lindström, B. E., tjl. (se ovan), *tf.* Sällstedt, E. G. T.; Fridsberg, G. F., tjl. (se sid. 193); Dunger, C.-G.; Lööv, F. W.; t. 43 04 89; Schwartz, G. E.; t. 43 14 89; Lilja, B. E.; t. 62 23 96.

*Underingenjörer (17,784—15,948 kr.).*

En vakant, *tf.* Ryttinger, H. P. M.; en vakant, *tf.* Fransson, G. Ch. P.

*Förste kammarsskrivare (23).*

Söderkvist, G. A.; t. 44 09 20 (8,30—16,15), 44 09 25 (övr. tider).

*Föreståndare (23).*

Bergman, B. F.

*Öververkmästare (22).*

Bennbäck, A. I.; t. 40 91 05; Andersson, K. Gösta, stadsfullm.; t. 67 39 34.

*Konstruktörer (21).*

Johansson, E. A.; Ohlsson, A. G.

*Kammarsskrivare (21).*

Almqvist, G. E.; t. 68 04 15 (Mälarvarvet); Malmberg, G. H. E.

*Kontorsassistenter (18).*

Liljensjö, K. G.; Niklasson, G. H. R.; Lillieqvist, E. E.; Leijdt, A. V. J.; Carlsson, B. J. S., tjl. (se sid. 240), *tf.* Forsberg, K. I. E.; t. 61 24 65 (varvet å Djurgården).

Fem ritare, ett ritbiträde, tre förste kontorsskrivare, elva kontorsskrivare, tre kanslibiträden, tre kontorsbiträden, två expeditionsvakter, tio förste verkmästare, åtta verkmästare, en förrådsförmän, två bogserbåtsbefälhavare, en förste muddermästare, två muddermästare, tre förrådsförmän, sex förmän, två mättningsbiträden samt (vid 1956 års början) 386 arbetare.

*Maskinavdelningen.*

Katarinavägen 13 A, 5 tr.; t. 44 09 20; expeditionstid: 8,30—16,15 (lördagar och dag före helgdag 8,30—14); t. 44 09 26 (övriga tider).

Maskinavdelningen handhar maskinella nybyggnader samt drift och underhåll av hamnkranar, kranreparationsverkstäder, rörliga broar, hissar, elektriska anläggningar och slussmaskinerier m. m.

*Instruktion.* Instruktion för förste ingenjören vid hamnstyrelsens maskinavdelning (maskinavdelningschefen), fastställd av hamnstyrelsen 26 mars 1941 (Kf 1941: nr 10).

*Maskinöveringenjör (B 15).*

Hedlund, P. A.; mottagningstid: 13,30—14.

*Driftsingenjör (33).*

Emling, E. O. H.

*Ingenjörer.*

Liebenthal, R. T. H. (28); Heiner, A. (28); Sahlgren, Å. I. (28).

*Biträdande ingenjör (25).*

Martin, H. M.

*Underingenjör (23).*

Söderström, G. W.; t. 44 09 20 (8,30—16,15); 44 09 25 (övr. tider).

*Konstruktör (21).*

Hagberg, A. H. S.

*Kammarsskrivare (21).*

Mac Whooll, G. T.

Fem förste kontorsskrivare, två kontorskrivare, tre kanslibiträden, ett kontorsbiträde, ett expeditionsvaktsbiträde, en ritare, fem förste verkmästare, en pontonkranbefälhavare, fyra verkmästare, en förste maskinist samt (vid 1956 års början) 177 arbetare.



**Stadens personhiss vid Söderbergs  
Trappor i Stadsgården.**

(Stadsgårdshissen.)

*Hissen trafikerar varje söckendag, utom  
lördagar samt midsommar-, jul- och ny-  
årsafton, 6,30—17,30; lördagar samt mid-  
sommar-, jul- och nyårsafton 6,30—15,30.*

Avgiften för färd i hissen utgör enligt över-  
ståthållarämbetets kungörelse den 13 januari  
1938 5 öre för uppfärd och 5 öre för nedfärd.

*Reglemente m. m.* Reglemente ang. tra-  
fiken med stadens hiss vid Söderbergs Trappor,  
fastställt av ÖÅ 18 dec. 1907, med ändr. 13 jan.  
1938 (Kf 1938: nr 7). ÖÅ:s kung. 31 jan. 1950  
ang. öppethållande av stadens hiss vid Söderbergs  
Trappor.

*Trå hissförare.*

**Slussarna.**

År 1634 byggdes i Söderströms södra ström-  
fåra en sluss av trä, vilken därpå åren 1639—  
1642 ombyggdes och bekläddes med tegel. Den  
första slussordningen utfärdades i september 1642.  
Slussen ombyggdes och utvidgades sedan vid  
flera tillfällen (bl. a. på 1740-talet av Polhem).  
Då slussen sedermera blev för liten för den  
växande sjöfarten, anlades en ny slussbyggnad  
i den norra strömfåran och denna, den hittills-  
varande slussen vid Karl Johans Torg, blev fär-  
dig år 1850.

Sedan stadsfullmäktige den 30 mars 1931  
beslutit en genomgripande omreglering av sluss-  
området vid Karl Johans Torg, har ny sluss  
anlagts därstädes c:a 45 meter söder om den  
tidigare slussgraven, vilken i samband därmed  
förändrats till avtappningskanal. Samtidigt har  
slussen överbyggt med fasta broar på en höjd  
av 5,4 meter över Mälarens medelvattenyta,  
vilket medfört att slussen numera erhållit en  
mycket begränsad användning för handelssjö-  
farten.

Slussen vid Skanstull (Hammarbyslussen) har  
anlagts i samband med Hammarbyledens utfö-  
rande. Den öppnades provisoriskt den 1 maj  
1926 och invigdes den 25 november 1929.

I sammanhang med utförande av en farled  
mellan Hammarby sjö och Långsjön (i Nacka)  
har en mindre sluss (avsedd för fartyg om högst  
1,5 meters djupgående) av staden anlagts i  
Sicklasundet. Denna öppnades för trafik den  
1 oktober 1930.

**Slusskontoret vid Karl Johansslussen.**

*Karl Johans Torg, Sö.; t. 43 43 13; tider  
för slussning under tiden den 1 januari  
—den 30 april och den 1 oktober—den 31*

*december söckendagar mellan klockan 7—  
13 och 14—17 (sön- och helgdagar hålles  
slussen stängd), under tiden den 1 maj—  
den 30 september alla dagar 7—23 (sluss-  
ningen är under tiden 1 juni—30 sep-  
tember avgiftsfri för motorbåtar och  
turistbåtar).*

**Slusskontoret vid Hammarbyslussen.**

*Skanstull, Sö.; t. expeditionen: 40 93 49;  
slussvakterna: 41 14 27; expeditionstid:  
hela dygnet.*

*Föreskrifter.* Föreskrifter för trafikerande  
av Hammarbyleden, fastställda av ÖÅ 16 mars  
1944, med ändr.

**Slussförmän (15).**

**Englund, K. G. P.; Nylander, R. A. W.,** tjl. (se  
sid. 241), *tf. Ericsson, E. H.; Pagmell, T. E.*

En *förste kontorsskrivare*, fyra *sluss-  
vakter*.

**Sicklaslussen.**

*Tel. 42 08 46; expeditionstid: alla dagar  
8—18.*

En *slussvakt*.

**Kanalerna.**

Till hamnstyrelsen höra tre kanaler, Ål-  
kistans kanal, Djurgårdsbrunnskanalen och Karl-  
bergskanalen.

**Ålkistans kanal.**

Sedan landsvägsbron över Ålkistekanalens år  
1936 ersatts med fast bro, hava avgifterna för  
passage genom kanalen bortfallit.

**Djurgårdsbrunnskanalen.**

*Tel. 60 81 54.*

*Ordningsföreskrifter.* Ordningsföreskrif-  
ter för bron över Djurgårdsbrunnskanalen, fast-  
ställda av ÖÅ 10 mars 1924, med ändr. 28 april  
1947.

En *brovakt*.

**Karlbergskanalen.**

*Tel. 51 47 37.*

*Ordningsföreskrifter.* Ordningsföreskrif-  
ter för bron över Karlbergskanalen, fastställda  
av ÖÅ 10 mars 1924, med ändr.

En *brovakt*.



## Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse och i samband därmed stående institutioner.

### Slakthus- och saluhallsstyrelsen.

*Lokaler och telefoner: se nedan under de olika avdelningarna. Styrelsen sammanträder i regel i stadshuset en gång i månaden kl. 15.*

Stadsfullmäktige beslöt den 1 juni 1907 att för skötseln av det samtidigt beslutade slakthuset inrätta *Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse*. Den 16 december 1907 beslöt stadsfullmäktige att fr. o. m. år 1909 åt styrelsen även uppdraga förvaltningen av stadens saluhallar och på torgen uthyrda försäljningsplatser m. m.

Slakthus- och saluhallsstyrelsen har bl. a. att ombesörja de förvaltningsuppgifter, som numera obligatoriskt åvila staden jämlikt lagen angående köttbesiktning och slakthus den 11 maj 1934. Styrelsen har till uppgift: att handhåva förvaltningen dels av slakthuset med tillhörande besiktningssbyrå och destruktionsanstalt, marknadsplats för kreaturshandel, partiköttthall samt kyl- och fryshus, dels av stadens saluhallar och salutorg; att främja och organisera tillförseln av livsfrönödenheter till huvudstaden och handeln med sådana förnödenheter därstädes samt i övrigt vidtaga sådana åtgärder, som enligt gällande föreskrifter tillkomma styrelsen; att avgiva förslag till taxor och reglementen, som skola fastställas av statlig myndighet, samt i övrigt utfärda taxor, reglementen och ordningsföreskrifter, som erfordras för de under styrelsen lydande anstalterna samt att omhändervärd de övriga angelägenheter, vilka enligt lag eller författning ankomma på styrelsen eller åt styrelsen av stadskollegiet överlämnas.

Åt styrelsen har jämväl uppdragits att handlägga ärenden rörande tillämpning av butikstängningslagen.

Rörande styrelsens befattning med vissa kristidsärenden, se sid. 248.

Styrelsen består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, fyra andra ledamöter. Tre av dessa ledamöter jämte tre suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två år. Stockholms läns och stads hushållningssällskap utser därjämte för ett år i sänder en ordinarie ledamot och en suppleant. Styrelsen utser årligen inom sig en vice ordförande. Chef för de under styrelsens förvaltning lydande anstalterna är direktören, för vilken särskild av slak-

hus- och saluhallsstyrelsen utfärdad instruktion gäller.

Stadsfullmäktiges senaste val av ledamöter och suppleanter ägde rum den 7 december 1954 och 12 december 1955.

*Instruktion.* Instruktion för Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse, fastställd av ÖÅ 20 nov. 1940 (Kf 1940: nr 67). Instruktion för slakthus- och saluhallsstyrelsens direktör, antagen av slakthus- och saluhallsstyrelsen 28 sept. 1934 (Kf 1934: nr 45).

*Stat år 1956.* Utgifter: driftbudgeten 3,456,090 kr. (därav engångs 70,000 kr.), dessutom förslagsmedel 275,000 kr., kapitalbudgeten 7,000 kr., lånemedel i linjen 160,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 4,140,893 kr.

### Slakthus- och saluhallsstyrelsens ledamöter.

#### Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

**Agrenius, G. B.**, borgarråd, stadsfullm.; t. 54 05 00 (växel); träffas i stadshuset alla vardagar efter överenskommelse.

#### Vice ordförande.

\***Hännestrand, P. E. S.**, disponent.

#### Övriga ledamöter.

**Carbell, E. E. E.**, byråchef, stadsfullm.

**Ekdahl, f. Hoffman, Alma E. E.**, handelsidkarska.

**Österberg, T. L.**, direktör (utsedd av hushållningssällskapet).

#### Suppleanter<sup>1)</sup>.

\***Canholm, C. E.**, köpman.

**Carlsson, A. A.**, ombudsman.

**Gustafsson, E. V.**, expeditionsföreståndare.

**Nigell, N. H.**, trädgårdsmästare (utsedd av hushållningssällskapet).

<sup>1)</sup> Enligt styrelsens beslut skola vid förfall ordföranden och fru Ekdahl ersättas av suppleanten hr Canholm samt vice ordföranden och ledamoten hr Carbell av suppleanterna hrr Gustafsson och Carlsson i nämnd ordning. Därest denna ordning icke kan upprätthållas, skola de av stadsfullmäktige valda suppleanterna inträda efter tjänstetid i styrelsen resp. levnadsålder eller i följande ordning: 1) hr Gustafsson, 2) hr Canholm och 3) hr Carlsson.



**Sekreterare** (1,500 kr.).

Dahlén, S. G., fastighetssekreterare (se sid. 155).

**Slakthus- och saluhallsstyrelsens delegerade.**

Delegerade för butikstängningsärenden.

Agrenius, G. B., ordf.; Hännestrand, P. E. S.; Ekdahl, f. Hoffman, Alma E. E.

Delegerade för byggnadsärenden.

Agrenius, G. B., ordf.; Hännestrand, P. E. S.

**Revisorer.**

Gemensamma för gatunämnden m. fl. (se sid. 186).

**Förvaltning och anstalter.****Huvudkontoret.**

Kungsgatan 67 C, 3 tr. (postadress: Stockholm 1; postgirokonton nr 1133); t. 10 41 93, 10 41 97, 20 24 01, 20 24 02, resp. tjänstemän, se nedan; expeditionstid: 8,30—16,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—14).

**Instruktion.** Instruktion för slakthus- och saluhallsstyrelsens kamrerare, antagen av slakthus- och saluhallsstyrelsen 12 maj 1942 (Kf 1942: nr 31).

**Stat år 1956.** (Central förvaltning.) Utgifter: driftbudgeten 195,590 kr., kapitalbudgeten 7,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 205,773 kr.

**Direktör** (B 19).Karlöf, J. I. (förordn. t. o. m. <sup>30</sup>/11 1958); t. 10 41 93, 20 24 01; träffas efter överenskommelse.**Kamrerare** (28).

(Nuv. inneh. 31.)

Frost, S. E.; t. 20 24 02; träffas efter överenskommelse.

**Förste kammarskrivare** (23).

Sjöstadius, S. A. O.; t. 10 41 97.

**Kontorsassistent** (18).

Friedner, L. G.

**Förste kontorsskrivare** (16).

Lindstedt, Ingegerd A.; t. 10 41 93.

Ett kanslibiträde, en expeditionsvakt.

**Slakthuset m. m.**

**Enskede** (postadress: Stockholm 1). Tel.: kontoret 49 47 47. Expeditionstid 8—15, lördagar och dag före helgdag 8—13; slakthallarna hållas öppna vardagar utom lördagar 7—11 (stora slakthallen) och 11—15 (lilla slakthallen), (vid behov kan förlängning av dessa tider medgivas); kyl- och fryshusen 6,30—9, 12—15,30, lördagar 6,30—8,30, 11—13; köttbesiktningsbyrån vardagar utom lördagar 9—11; övriga lokaler 7—15,30, lördagar 7—12. Resp. tjänstemän, se nedan, och i övrigt telefonkatalogen.

Sedan efter framställning av Stockholms stadsfullmäktige en ändring år 1905 i då gällande lagstiftning angående köttbesiktning och slakthus möjliggjort förläggandet av ett slakthus utanför stadens eget område, beslöt stadsfullmäktige den 15 juni samma år att å stadens egendom Enskede i Brännkyrka anlägga ett slakthus med tillhörande kreatursmarknad. Arbetets utförande uppdrogs år 1907 åt den då bildade slakthus- och saluhallsstyrelsen. 1908 beviljades koncession för järnväg från slakthuset till västra stambanan. Sedan slakthuset, som inalles kostat omkring 6,400,000 kr., i början av år 1912 blivit färdigt, öppnades detsamma till allmänt begagnande den 5 februari 1912. Slakthustvång infördes därefter i Stockholm den 8 februari 1912.

Enligt nu gällande lag av den 11 maj 1934 angående köttbesiktning och slakthus innefattar slakthustvång förbud att inom stadens område slakta storboskap, kalvar, får, getter, svin och hästar annorstädes än vid stadens offentliga slakthus. S. k. nödslakt, föranledd av djurs hastiga insjuknande, olyckshändelse e. d., får dock ske utom slakthuset, men skall då hela djuret ostyckat föras dit. Slakthustvång må beslutas skola gälla, sedan offentligt slakthus, enligt av medicinalstyrelsen gillad plan, blivit uppfört och efter av medicinalstyrelsen föreställd avsyning godkänt samt under villkor att genom stadens försorg och på dess bekostnad anställas de besiktningsveterinärer och vidtagas de övriga åtgärder, som för slakthusets behöriga skötsel äro nödiga. Inom område, där slakthustvång gäller, må icke till människoföda avsett färskt kött saluhållas, utbjudas, användas eller förvaras, med mindre djuret slaktats i offentligt slakthus eller kontrollslakteri. Denna föreskrift har trätt i tillämpning den 1 januari 1939. Enligt särskilda beslut av k. m:t får dock kött av djur, som slaktats på vissa skärgårdsöar, säljas i Stockholm, sedan besiktning av köttet skett vid slakthusets köttbesiktningsbyrå. Veterinarstyrelsen har fr. o. m. den 1 juli 1947 övertagit medicinalstyrelsens befattning med samtliga frågor rörande slakthusväsendet. Ersättning för disponerandet av slaktlokaler utgår enligt fastställd taxa, likaså avgifter för platser i kyl- och fryshusen, där kött får förvaras. Kött av å slakthuset



SIS

slaktade djur, vilket vid besiktning godkänts, åsattes oval stämpel i blå färg med orden »Statskontroll nr 1, Sverige» och ovanför denna stadens vapen.

Samtidigt med slakthustrånget infördes köttbesiktningstrång, innefattande förbud att saluföra till människoföda avsett kött, därest icke köttet blivit godkänt vid besiktning av veterinär. Besiktningen av till staden infört icke kontrollslaktat kött sker vid slakthuset. Det vid slakthusets besiktningabyrå undersökta och godkända köttet åsattes oval stämpel i röd färg, därest köttet företetts för besiktning med vissa vidhängande organ, samt i annat fall rektangulär stämpel i röd färg. Därest köttet får försälas i Stockholm, skall vid stämpeln anbringas siffran »1» i röd färg. Kött, som vid besiktning finnes otjänligt till människoföda, skall genom besiktningsveterinärs förorsorg och under hans kontroll användas till tekniskt bruk eller på annat sätt oskadliggöras. Destrueringen av hälsovådligt kött skedde, innan den för ändamålet byggda destruktionsanstalten vid slakthuset togs i bruk i september 1937, vid Stockholms stads destruktionsanstalt vid Lövsta.

Kontroll över den sanitära beskaffenheten av i staden saluhållet kött samt importerat kött verkställs av hälsovårdsnämnden (se sid. 488).

Å kreatursmarknaden vid slakthuset äger handel rum med sådana djur, som äro avsedda att slaktas i slakthuset eller äro s. k. livdjur. Handel med sistnämnda djur, särskilt kalvkor, försiggår alla dagar i ett särskilt handelsstall. Tillförsel av djur sker dels per järnväg genom den staden tillhöriga, av statens järnvägar trafikerade Nybodavägen—Eskedevägen, dels ock landsvägsledes. Varje anlant djur besiktigas före införandet å marknaden. Lossning, skötsel och utfodring av djuren verkställas, om så önskas, av anstalten enligt taxa.

Veterinärer vid slakthuset förordnas av veterinärstyrelsen efter hörande av slakthus- och saluhallsstyrelsen.

*Författningar m. m.* Lag 11 maj 1934 ang. köttbesiktning och slakthus, med ändr. (se L.). K. brev till ÖÅ 30 aug. 1907 ang. inrättande av offentligt slakthus för Stockholms stad utom stadens område m. m. (Kf 1907: sid. 289). Taxa för Stockholms stads offentliga slakthus och för köttbesiktningen m. m. inom staden, fastställd av veterinärstyrelsen 29 dec. 1955 (Kf 1955: nr 54). Ordningsstadga för Stockholms stads offentliga slakthus, fastställd av ÖÅ 4 dec. 1911, med ändr. 31 dec. 1924 och 31 juli 1936. Instruktion för förste veterinären vid Stockholms stads slakthus, antagen av slakthus- och saluhallsstyrelsen 5 okt. 1911 (Kf 1911: nr 96). Instruktion för driftsingenjören vid Stockholms stads slakthus, antagen av slakthus- och saluhallsstyrelsen 12 maj 1942 (Kf 1942: nr 32).

*Stat år 1956.* Utgifter: driftbudgeten 2,072,372 kr. (däraf engångs 70,000 kr.), kapitalbudgeten, lånemedel, i linjen 160,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 2,420,875 kr.

*Förste veterinär (34).*

Petreljus, T.; t. 49 02 42.

*Driftsingenjör (33).*

Nelson, L. J. K.; t. 49 00 58.

*Veterinär (30).*

Martelius, O. L. M.; t. 49 02 42.

*Förste kammarskrivare (23).*

Lindqvist, C. F.; t. 49 47 47.

*Underingenjör (23).*

Vakant, *tf.* Borg, B. W.; t. 49 00 58.

*Maskinmästare (19).*

Smith, P. J.; Stridh, B. O. H.; t. 49 85 59.

*Slakthusinspektör (18).*

Dahlin, K. J.; t. 49 00 54.

En vaktmästare, ett kanslibiträde, en laboratoris, två mikroskopister.

## Saluhallar och salutorg.

### Expeditionen.

*Centralsaluhallen, Kungsgatan 67 C, 2 tr. (postadress: Stockholm 1); t. 10 41 91, 10 41 97, resp. tjänstemän se nedan; expeditionstid: 8,30—12, 13—16,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—12, 12,30—14).*

*Instruktion.* Instruktion för slakthus- och saluhallsstyrelsens inspektör, antagen av slakthus- och saluhallsstyrelsen 12 maj 1942 (Kf 1942: nr 33).

*Stat år 1956.* Utgifter: driftbudgeten 1,188,128 kr., dessutom förlagsmedel 275,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 1,514,245 kr.

*Inspektör (26).*

Svanbom, S. O.; t. 10 41 91; träffas säkrast 11—11,30.

*Kammarskrivare (21).*

Holmberg, B. L.; t. 10 41 91.

*Maskinmästare (19).*

Österholm, A. S.; t. 10 60 18.

*Hallmästare (18).*

Grönstedt, E. G.; t. 10 41 91.



**Partikötthallen.**

*Enskede (postadress: Stockholm 1); hallen hålles öppen för försäljning 6—16 (lördagar och dag före helgdag 6—14).*

Denna hall, som byggdes år 1936 för att åstadkomma en centralisation av partihandeln med kött, innehåller en stor försäljningslokal jämte kylrum samt kontorslokaler. Hallen är sedan den 1 april 1944 uthyrd till Sveriges slakteriförbund.

**Partifiskhallen.**

*Blekholmsgatan, C.; hallen hålles öppen för försäljning 6—12.*

År 1910 öppnades en provisorisk hall för partiförsäljning av färsk fisk och skaldjur. Sedan lokalerna på grund av den starkt ökade omsättningen visat sig otillräckliga, uppfördes år 1920 i fiskhallens närhet ett försäljningsskjul, varjämte under år 1932 en utvidgning av hallen vidtog.

De provisoriska byggnaderna ersattes år 1939 med en ny partihall, som i bottenvåningen inrymmer försäljningslokaler, i källaren kyl- och frysrum samt en trappa upp kontorslokaler.

*Stadga.* Stadga för partifiskhallen, fastställd av ÖÅ 18 mars 1939, med ändr. 19 juni 1942 (Kf 1939: nr 1, 1942: nr 62).

**Partihallen för trädgårdsprodukter. (Klarahallen.)**

*Klara Strand, C.; t. 10 98 14; hallen hålles öppen för försäljning: 1 nov.—31 dec. 6,30—16; 1 jan.—31 mars 7—16; under övriga delar av året 6—16.*

Denna hall, som öppnades den 1 juni 1933, är avsedd för partihandel med trädgårdsprodukter. I bottenvåningen finnas saluplatser samt i källaren förvaringslokaler.

Partiprisnoteringar sätts genom en särskild noteringskommission (se sid. 248).

*Stadga m. m.* Stadga för Klarahallen, fastställd av ÖÅ 10 maj 1933, med ändr. 23 maj 1934 och 19 juni 1942 (Kf 1933: nr 22, 1934: nr 13, 1942: nr 95). Slakthus- och saluhallsstyrelsens taxa å avgifter inom Klarahallen 20 juni 1933.

**Centralsaluhallen.**

*Kungsgatan 67 C, C.; t. 10 41 92; centralsaluhallen hålles öppen 7—18; partiförsäljningen börjar kl. 7; minuthandeln kl. 8.*

Den år 1907 av Stockholms stadsfullmäktige beslutade centralsaluhallen öppnades för allmänt bruk den 3 december 1912.

Byggnaden består av en källarvåning i höjd med Gamla Brogatan, bottenvåning med huvudingång från Kungsgatan samt fyra trevånings hörnpartier. Källaren, som med sin godsstation

står i direkt förbindelse med statens järnvägsnät, innehåller dels parthandelslokaler, dels kylrum och andra förvaringslokaler för olika slag av livsmedel. Bottenvåningen upptages av salustånd för försäljning i parti och minut av livsmedel och blommor. Dessutom finnas till hyresgästernas förfogande en charkuteriavdelning för köttmalning och koryberedning samt ett rökeri.

Den 20 november 1952 har stadskollegiet tillsatt en kommitté för utarbetande av en generalplan för partihandeln med livsmedel i Stockholm, se sid. 515.

*Stadga m. m.* Stadga för Stockholms stads centralsaluhall, fastställd av ÖÅ 14 dec. 1912, med ändr. 22 okt. 1926 (Kf 1912: nr 91, 1926: nr 56). Taxa å avgifter, som uppbäras inom Stockholms stads centralsaluhall, fastställd av slakthus- och saluhallsstyrelsen 2 nov. 1917, med ändr. 14 sept. 1920 (Kf 1917: nr 167, 1920: nr 197).

**Övriga under styrelsens förvaltning stående saluhallar äro:**

Prov. saluhall å Hötorget med c:a 80 förs.-platser. Östermalms saluhall » 104 » »

Fiskförsäljningsbryggan vid Mälartorget flyttades år 1954 till kajen vid Kornhamnstorg och inreddes för handel även med kött, specier och grönsaker. Salustånden utgöra 30 st.

Ovanstående hallar hållas öppna samma tider, som gälla för butikshandeln i Stockholm.

**Salutorg.**

Den 15 oktober 1917 beslöt stadsfullmäktige, att fr. o. m. den 1 juli 1918 samtliga salutorg skulle ställas under slakthus- och saluhallsstyrelsens förvaltning och att upplåtna försäljningsplatser skulle avgiftbeläggas. Styrelsen bemyndigades därjämte att bestämma och uppbära utgående avgifter. Bestämmelser angående upplåtande av försäljningsplatser återfinnas i § 1 av de särskilda ordningsföreskrifterna för Stockholm samt i av styrelsen utfärdad stadga för försäljningsplatser å salutorg i Stockholm.

*Salutorg* med fasta försäljningsplatser: Odenorget och Årsta Torg; med tillfälliga försäljningsplatser: Klaratorget, Hötorget, Östermalms-torg, Kornhamnstorg, Mälartorget, Munkbron och Medborgarplatsen.

Samtliga salutorg äro avsedda för försäljning av vissa slag av livsmedel (ej kött och viktualier, i regel ej heller fisk), trädgårdsprodukter (svenska), blommor, julgranar, hemslöjdsalster m. m.

Angående tiden för torghandelns bedrivande är följande stadgat:

För Odenorget och Årsta Torg med fasta försäljningsplatser gälla samma tider som för butikshandeln i Stockholm.

För de tillfälliga torgplatserna gälla följande tider:

Å Klaratorgen får handel pågå alla vardagar kl. 6—16 under tiden april—oktober, kl.



SIS

6,30—16 under november—december samt kl. 7—16 under januari—mars. Minuthandel får dock icke äga rum före kl. 8.

Å Hötorget, Östermalmstorg, Kornhamnstorg, Mälartorget, Munkbron och Medborgarplatsen må handel äga rum under tiden 1 mars—31 oktober kl. 8—18 utom å lördagar, då handeln med övriga varuslag än färsk frukt och levande blommor slutar kl. 17. Under den övriga delen av året pågår torghandeln kl. 8—16.

**Författningar.** Särskilda ordningsföreskrifter för Stockholm § 1, nu gällande lydelse fastställd av ÖÅ 26 maj 1933, med ändr. 31 juli 1936, 28 april 1939, 15 april 1940, 19 juni 1942 och 13 juli 1943 (Kf 1948: nr 50). ÖÅ:s kung. 27 dec. 1947 ang. handläggning av vissa ärenden i de särskilda ordningsföreskrifterna för Stockholm (Kf 1947: nr 93). Stadga för försäljningsplatser å salutorg i Stockholm, utfärdad av slakthus- och saluhallsstyrelsen 6 aug. 1918 (Kf 1934: nr 18), med ändr. 17 april 1934, 16 juni 1942 och 15 febr. 1952 (Kf 1952: nr 10, suppl. nr 2).

### Noteringskommission för partiprisnoteringar å trädgårdsprodukter.

Enligt slakthus- och saluhallsstyrelsens beslut upprättas regelbundna efterhandsnoteringar rörande partipriser å frukt, bär och grönsaker, som försäljas i Klarahallen och å Klaratorgen. Erforderliga prisuppgifter införskaffas från ett flertal försäljare å dessa platser, varefter uppgifterna efter verkställd bearbetning överlämnas till en av styrelsen för ändamålet tillsatt noteringskommission, bestående av fem ledamöter och fem suppleanter, vilka utsetts efter förslag från sammanslutningar av näringsidkare inom olika branscher.

Noteringarna sättas och offentliggöras i regel enligt följande plan.

Under tiden 16 dec.—28 febr. varje fredag, 1—31 mars och 1 okt.—15 dec. varje tisdag och fredag samt 1 april—30 sept. alla söckendagar utom lördagar. Skulle helgdag infalla å tisdag eller fredag under tid, då endast en eller två noteringar sättas i veckan, förflyttas note-

ringen till närmast föregående eller efterföljande dag.

### Ledamöter.

**Karlöf, J. I.**, direktör, ordf.; **Johansson, E. O.**, trädgårdsmästare (för hyresgästföreningen i Klarahallen); **Westling, K. E.**, trädgårdsmästare (för Stockholms Handelsträdgårdsmästareförening); **Hedén, K. A.**, köpman (för föreningen Stockholms potatis- och grönsaksgrossister); **Olsson, C. G.**, köpman (för Stockholms livsmedelshandlareförening).

**Suppleanter<sup>1)</sup>:** **Svanbom, S. O.**, inspektör; **Gusander, A. E.**, trädgårdsmästare; **Fredriksson, J. F.**, handelsträdgårdsmästare; **Ericsson, J. M.**, köpman; **Wunger, R. G.**, köpman.

### Kristidsförvaltningen.

**Expedition:** Kungsgatan 67 C, 3 tr. (postadress: Stockholm 1); t. 20 24 01.

**Kontorstid:** 8,30—16,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—14); **expeditionstid för allmänheten:** 8,30—15,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—14).

Rörande kristidsförvaltningen och dess verksamhet under åren 1939—1953 hänvisas till 1954 års edition av kalendern sid. 255.

Av de uppgifter, som ankomma på kommunala kristidsnämnder, kvarstå numera huvudsakligen endast sådana av beredskapskaraktär, distribution av statliga myndigheters cirkulär och meddelanden samt biträde vid vissa inventeringar rörande förhållanden på jordbrukets område. Kristidsförvaltningens förutvarande personal och lokaler ha härigenom kunnat avvecklas, och kvarvarande arbetsuppgifter handläggas av slakthus- och saluhallsstyrelsens huvudkontor genom en för dessa uppgifter särskilt avdelad tjänsteman.

### Kristidsförvaltningens expedition.

**Föreståndare** (13,224 kr.).

**Nilsson, E. B.;** t. 20 24 01.

<sup>1)</sup> Suppleanterna upptagas här i samma ordningsföljd som de ledamöter, vilkas ersättare de enligt styrelsens beslut i första hand skola vara.



## Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd

jämte i samband därmed stående institutioner.

### Handels- och sjöfartsnämnden.

*Börshuset, C.; t. 10 56 38; expediti-  
ons-tid: 10—15, lördagar och dag före helg-  
dag 10—12.*

Stadsfullmäktige beslöt den 1 augusti 1866 att tillsätta *Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd*, en särskild nämnd med kännedom om handel och skeppsrederi samt med uppdrag att fullgöra de i kungl. kommerskollegii kungörelse den 27 mars 1866 omförmålda, stadens handelsförening eller deras fullmäktige förut tillhörande åligganden. Instruktion för nämnden fastställdes den 24 september 1867, och ny sådan utfärdades den 8 februari 1901. I samband med den kommunala omorganisationen 1920 fastställdes ny instruktion (med i huvudsak formella ändringar av den föregående) för nämnden den 19 mars 1920. Nu gällande instruktion är utfärdad den 20 november 1940.

Handels- och sjöfartsnämnden har bl. a. att: ägna sin uppmärksamhet åt frågor, som hava sammanhang med stadens handel och sjöfart samt hos stadsfullmäktige och stadskollegiet ävensom stadens nämnder göra de framställningar, som i dylika frågor kunna av nämnden finnas behövliga; pröva behov av och antaga mäklare; återkalla mäklares uppdrag; uppgöra förslag å personer att verkställa besiktning enligt sjölagen; vid tillsättande av dispaschör och dispaschörsassistent yttra sig om sökandes lämplighet; efter anmodan av överståthållarämbetet yttra sig i fråga angående behov av notarius publicus samt då sådan eller biträdande notarius publicus befattningsförklarats ledig, avgiva yttrande angående sökandes skicklighet och lämplighet; vaka över gällande författnings efterlevnad i avseende å mäklares, dispaschörs och dispaschörsassistenters tjänstutövning ävensom över att notarius publicus, biträdande notarius publicus och särskild förordnad vikarie fullgöra dem åvilande skyldigheter, ägande nämnden för sådant ändamål från dessa befattningshavare infordra upplysningar rörande förhållanden i tjänsten; vid tvist mellan notarius publicus och dennes ersättare medla mellan dem samt då tvisten gäller storleken av arvode avgöra tvisten samt

att i övrigt handhava de uppgifter, som enligt lag eller författning ankomma å nämnden.

Det äligger nämnden att inom sitt förvaltningsområde lämna stadsfullmäktige, stadskollegiet, vederbörande borgarråd, stadskansliet och stadens nämnder det biträde, som av dem äskas.

Nämnden består av tolv ledamöter, som stadsfullmäktige inom eller utom sig utse för två år i sänder. Nämnden utser årligen inom sig ordförande och vice ordförande. Det borgarråd, under vars föredragningskyldighet nämndens arbetsområde faller (borgarrådet för industriroteln), äger närvara vid nämndens sammanträden samt deltaga i överläggningarna med rätt att därvid framställa förslag samt få sin mening antecknad till protokollet.

Stadsfullmäktiges senaste val av ledamöter och suppleanter ägde rum den 7 december 1954 och 12 december 1955.

*Instruktion.* Instruktion för Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd, fastställd av ÖA 20 nov. 1940, med ändr. (Kf 1940: nr 68, 1947: nr 80).

*Stat år 1956.* Utgifter: driftbudgeten 5,422 kr.

### Handels- och sjöfartsnämndens ledamöter.

#### Ordförande.

Johansson, K. Albin A., direktör.

#### Vice ordförande.

\*Högborg, P. E., direktör.

#### Övriga ledamöter.

\*Apelqvist, K. A. S., försäkringsdirektör.

Berglund, H. J., borgarråd, stadsfullm.

Carlsson, C. W., direktör, stadsfullm.

\*Huss, E. J., borgarråd, stadsfullm.

Johnson, A. Ax:son, bergsingenjör.

\*Larsson, E. R., ombudsman.

Lindquist, C. C. N. N. Ch., direktör.

\*Söderberg, R. O., generalkonsul.

\*Wikström, F. E., direktör.

Österberg, S. E., kommerseråd.



H & S

*Sekreterare* (2,184 kr.).

Lindström, O. W., börschef; t. 110656, 105638 (expeditionen).

Ett skrivbiträde.

### Revisorer.

Gemensamma för stadskollegiet m. fl. (se sid. 121).

### Stadsmäklare.

De officiella mäklarna antagas av handels- och sjöfartsnämnden, varefter förordnande utfärdas av magistraten.

Mäklare (stadsmäklare) må i städerna antagas för att, när de varda därom anlitade, biträda vid köp och försäljning av varor, [fastigheter], fartyg eller andelar däri, växlar och andra värdepapper samt vid uppgörande av avtal om försträckning, hyra, arrende och försäkring ävensom av andra likartade avtal. Det åligger mäklare att över alla av honom slutade avtal med undantag av dem, som angå penningförsträckningar, upprätta och med sitt namn underteckna slutsedel, noggrant upptagande kontrahenternas namn, avtalets beskaffenhet och föremål jämte belopp och pris m. m. Alla av honom avslutade avtal skola för varje dag införas i en särskild med magistratens sigill försedd bok. Mäklare vare förbjudet att idka handel med växlar eller andra värdepapper, varor eller annat, ej heller må han vara syssloman (prokurist), handelsombud eller handelsbiträde åt köpman.

Ersättning för förrättningar utgår enligt taxa.

*Författning.* K. mäklareordningen 9 juni 1893, med tillägg och ändr., se L.

### Mäklare.

Grenstedt, A. V. (spannmål, foder m. m.); Hornsgatan 26, Sö.; t. 41 57 99, 41 58 00.

Jennel, C. E. R. (spannmål, frö, foderämnen m. m.); Polhemsgatan 4, K.; t. 52 55 11, 52 55 22.

### Notarii publici.

Notarii publici i Stockholm antagas av överståthållarämbetet till det antal, som k. m:t efter hörande av handels- och sjöfartsnämnden bestämmer. Då notarius publicusbefattning blivit ledig, skall överståthållarämbetet bl. a. från nämnden inhämta yttrande angående sökandes skicklighet och lämplighet. Notarius publicus är skyldig att, då han därtill anlitas, upptaga protest enligt växellagen och checklagen. Det åligger även

notarius publicus att inom staden företaga andra förrättningar, vilka enligt allmän lag eller särskilda författningar ankomma på honom; dock är han icke pliktig åtaga sig delgivande av stämning eller annan handling. Notarius publicus åligger ock, då han därom anmodas och förrättningen kan företagas inom staden; att bestyrka namnunderskrifter, avskrifter och andra uppgifter rörande innehållet i föredöda handlingar; att såsom vittne närvara vid tillslutande eller öppnande av förvaringsrum ävensom vid åsättande eller borttagande av försegling; att kontrollera lotteridragningar samt verkställa utlottningar angående obligationer, aktier och andra värdehandlingar; att eljest efter företagen kontroll eller undersökning avgiva förklaring rörande därvid iakttaget förhållande; att upptaga förklaringar rörande förhållanden av rättslig eller ekonomisk betydelse ävensom till tredje man överlämna förklaringar av sådan art samt att bekräfta, att myndighet eller person är behörig att företaga viss tjänsteställning eller att någon intager viss tjänsteställning, innehar viss kompetens eller rättsligen är behörig att företräda annan. Han bör tillika, när så ske kan, åtaga sig att bestyrka riktigheten av översättningar. Notarius publicus är behörig att jämväl utom staden verkställa förrättning, som härförut angivits. För varje notarius publicus skall finnas en ersättare (biträdande notarius publicus). Biträdande notarius publicus förordnas av överståthållarämbetet för en tid av tre år. — Vid tillsättning av sådan tjänst skall iakttagas att, innan handels- och sjöfartsnämnden avgiver yttrande, tillfälle skall beredas vederbörande notarius publicus att yttra sig i ärendet.

I vissa fall kan även tillfällig vikarie för notarius publicus eller biträdande notarius publicus förordnas.

Ersättning för förrättningar utgår enligt taxa.

*Stadga.* K. stadga 18 maj 1945 om notarius publicus (Kf 1945: nr 56).

### Notarii publici.

Vakant; Bitr. notarius publicus: Hasselgren, L. A., Drottninggatan 4, C.; t. 10 00 66 (expeditionen), 23 21 35 (personligen); expeditionstid: 9—16, lördagar 9—14.

Östberg, C. A.; Drottninggatan 18, C.; t. 10 43 04, 11 34 81; expeditionstid: 9—16, lördagar 9—14. Bitr. notarius publicus: Östberg, L. F. P.

Flodin, H. A. A.; Brunkebergstorg 15, C.; t. 10 17 71 (expeditionen), 10 16 81 (personligen); expeditionstid: 9—16, lördagar 9—14. Bitr. notarius publicus: Kriström, A. H. N.

Steuch, B. A. A. M.; Västra Trädgårdsgatan 4 B, C.; t. 10 14 06 (expeditionen), 10 14 07 (personligen); expeditionstid: 9—16, lördagar 9—14. Bitr. notarius publicus: Oldenburg, U.



## Dispaschör.

Dispaschör har att på begäran verkställa utredning och fördelning av gemensamt haveri, varmed enligt 187 § sjölagen förstås skada, som till räddning ur en fartyg och last gemensamt hotande fara med aysikt tillfogas fartyg eller last, ävensom all annan uppföring, som göres för sådant ändamål, samt skada och kostnad, som vållas eller uppkommer till följd av dylik åtgärd. Gemensamt haveri skall enligt vissa i sjölagen närmare angivna grunder gäldas av fartyg, frakt och last i förhållande till varderas värde. Enligt 218 § sjölagen skall även utredning och fördelning av i nämnda lagrum omnämmt s. k. enskilt haveri verkställas av dispaschör, om någon, som har del i haveriet, påfordrar detta. Dessutom har dispaschör enligt lag den 8 april 1927 om dispaschörs befattning med försäkringstvister att, om tvist uppstår angående ersättningsskyldighet, som på grund av avtal om sjöförsäkring eller återförsäkring av sådan försäkring må åligga försäkringsgivare, härom avgiva yttrande. Slutligen tillkommer dispaschören viss befattning med bestämmande av s. k. distansfrakt samt redaransvarets begränsning. Dispaschörens å tjänstens vägnar avgivna utlåtande kallas dispasch, och, om detta utlåtande ej inom viss tid överklagas, vinner det laga kraft och blir för parterna bindande.

Enligt stadgan angående dispaschörsväsendet den 10 november 1911 med däri genom k. kung. den 2 juni 1933 vidtagna ändringar

skall i vardera av städerna Stockholm och Göteborg finnas anställd en dispaschör med visst bestämt tjänstgöringsområde. I vardera av nämnda städer skall tillika anställas en dispaschörsassistent. Dispaschör tillsättes av konungen och dispaschörsassistent förordnas för en tid av två år i sänder av magistraten i staden. För behörighet att söka dispaschörs- eller dispaschörsassistentbefattning erfordras bl. a. att hava fullgjort vad för behörighet att utöva domarämbetet är föreskrivet. Magistraten i staden är den myndighet, under vilken dispaschör och dispaschörsassistent lyda i och för tjänsten, varjämte handels- och sjöfartsnämnden äger att övervaka dispaschörs tjänsteutövning. Dispaschör åtnjuter arvode för de av honom upprättade dispascher enligt av k. mt utfärdad taxa.

*Författningar.* K. stadga 10 nov. 1911 ang. dispaschörsväsendet, med ändr. (Kf 1911: nr 71, SvF 1933: nr 338). Lag 8 april 1927 om dispaschörs befattning med försäkringstvister. Sjlagen 12 juni 1891, 129, 213, 214, 215, 218, 261, 326, 329, 330 §§. Taxa på arvode åt dispaschörer, utfärdad av k. mt 19 jan. 1883.

*Dispaschör.*

Hasselrot, P. G.; Slussplan 5, 2 tr., C., 9—12, 13—16 (lördagar 9—13); t. 11 36 44, personligen 21 53 45.

*Dispaschörsassistent.*

Krook, K. N. E.



## Stockholms stads hemvärnsnämnd.

### Hemvärnsnämnden.

*Adress och mottagningstid: se nedan under ordföranden och sekreteraren.*

Genom k. kung. den 31 maj 1940 tillkommo bestämmelser om hemvärdnet.

Hemvärdnet, som utgör en del av armén, består enligt nu gällande k. kung. den 30 juni 1947 om hemvärdnets organisation och uppgifter m. m. (hemvärnskungörelsen) av militärt organiserade, på frivillighetens väg rekryterade förband, vilkas främsta uppgift är att verka för det omedelbara skyddet av den egna hemorten och arbetsplatsen. Hemvärdnet indelas med hänsyn till sina uppgifter i allmänt hemvärn och driftvärn. Allmänna hemvärdnet verkar för det omedelbara skyddet av den egna hemorten och driftvärnet för det omedelbara skyddet av statliga eller kommunala myndigheters eller enskilda företags egna anläggningar och arbeten. För allmänna hemvärdnets organiserande indelas försvarsområdena i hemvärnskretsar. Hemvärnskretsarna indelas i hemvärnsområden. Den omedelbara ledningen av allmänna hemvärdnet utövas inom varje hemvärnsområde av en hemvärnschef, vilken i vad avser organisationen och utbildningen närmast är underställd kretshemvärnschefen. I övrigt lyder han i militärt hänseende under försvarsområdesbefälhavaren. Under hemvärnschefen lyder hemvärnspersonalen inom hemvärnsområdet. Hemvärdnets personal utgöres av hemvärnsmän, extra hemvärnsmän och hemvärnsrekryter, vilka vid tjänstgöring i driftvärnet benämnas driftvärnsmän, extra driftvärnsmän och driftvärnsrekryter samt av hemvärnsveteraner och musikhemvärnsmän. Till hemvärnsmän räknas jämval allt hemvärnsbefäl.

Enligt hemvärnskungörelsen må förordnande för hemvärnschef samt för personal (hemvärnsmän, extra hemvärnsmän och hemvärnsrekryter), som icke förut tillhör hemvärdnet, icke utfärdas, förrän vederbörande hemortskommun lämnats tillfälle att yttra sig över hans allmänna lämplighet för uppgiften. Ej heller må med visst undantag antagning av driftvärnsmän (extra driftvärnsmän och driftvärnsrekryter) ske, förrän vederbörande hemortskommun lämnats tillfälle yttra sig i ärendet. Dylikt yttrande må avgivas antingen av drätselkammaren, kommunalnämnden eller motsvarande organ eller ock av särskild nämnd, som må hava för ändamålet särskilt tillsatts, eller av annan kommunal myndighet, åt vilken kommun må

hava uppdragit handläggningen av sådana frågor. Sådant kommunalt organ har rätt att utse högst två representanter i den av hemvärnsområdets samtliga hemvärnsmän och extra hemvärnsmän utsedda förtroendenämnden.

Stadsfullmäktige beslöt den 28 juni 1940 att utse en särskild nämnd, *Stockholms stads hemvärnsnämnd*. Nämnden består enligt samma beslut av fem för ett år valda ledamöter. Ordförande och vice ordförande utses årligen inom nämnden.

Då hemvärdnet utgör en del av lantförsvaret, har det principiellt ansetts ankomma på kronan att bestrida de kostnader, som äro oundgängliga för att hemvärdnet skall kunna erhålla en effektiv organisation. Stadsfullmäktige hava dock ansett sig böra lämna bidrag till lokalkostnader m. m.

*Författningar.* K. kung. 30 juni 1947 om hemvärdnets organisation och uppgifter m. m. (hemvärnskungörelsen), med ändr. (Svf 1953: nr 509).

*Stat år 1956.* Utgifter: driftbudgeten 25,483 kr.

### Hemvärnsnämndens ledamöter.

#### Ordförande.

Abard, G. S., direktör; träffas Fastighetsaktiebolaget Socialen, Drottninggatan 27, C; efter överenskommelse per tel. 21 52 08.

#### Vice ordförande.

Nordenfelt, B., redaktör.

#### Övriga ledamöter.

Josephson, G., grosshandlare.

Nilsson, Folke V., kriminalassistent, stadsfullm.

Törnqvist, J. E., kontrollör.

#### Sekreterare (2,184 kr.).

Calmfors, S. H., bitr. finanssekreterare (se sid. 123); träffas efter överenskommelse per tel. 54 05 00 (tjänsterum) eller 32 18 54 (bostad).

#### Revisorer.

Gemensamma med direktionen för stadens rätts- och polisväsen m. fl. (se sid. 64.)

Direktionen för Stockholms stads rätts- och polisväsen.

Se sid. 63.